

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra nederlandistiky

Studijní rok 2017/2018

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nizozemská filologie

Mediabeeld van bergsport in Nederland

Alpinismus v Nizozemsku z pohledu medií

Bc. Lesana Stolarová

Vedoucí práce: Drs. Bas Hamers, M.A.

OLOMOUC 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou práci vypracovala samostatně, a že jsem v ní uvedla veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

Verklaring

Ik verklaar, dat ik mijn masterscriptie zelfstandig heb geschreven en dat ik er alle literatuurbronnen en ook andere bronnen aanvoerde die ik gebruikte.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce panu Drs. Basu Hamersovi, M.A., za jeho pomoc při spolupráci a zároveň také za jeho užitečné připomínky k obsahové stránce práce.

Dankbetuiging

Op deze plaats wil ik graag de begeleider van mijn scriptie, Drs. Bas Hamers, M.A., bedanken voor zijn behulpzaamheid en nuttige opmerkingen met betrekking tot de inhoud van de scriptie.

Inhoud

Inleiding.....	6
1. Alpinisme.....	9
2. Geschiedenis van het Nederlandse alpinisme.....	14
3. Nederlandse iconen in de bergsport.....	19
4. Expedities.....	24
4.1. Mount Everest.....	24
4.1.1. Nederlanders op de Mount Everest.....	25
4.2. Seven Summits.....	27
4.2.1. Netherlanders op Seven Summits.....	28
4.3. Nederlanders op andere achtduizenders.....	29
5. Mediabeeld van alpinisme.....	30
5.1. Media.....	30
5.1.1. Sport in de Nederlandse media.....	31
5.1.2. Alpinisme in de Nederlandse media.....	33
5.2. Geschiedenis van het mediabeeld over alpinisme in Nederland.....	35
5.3. Ontwikkeling van het mediabeeld over alpinisme in Nederland	39
5.3.1. Advertenties over alpinisme.....	46
6. Hedendaags mediabeeld van alpinisme in Nederland.....	48
6.1. Alpinisme in de hedendaagse pers.....	49
6.2. Alpinisme in de hedendaagse film.....	53
6.2.1. Hemelbestormers (2014).....	54
6.2.2. Everest (2015).....	57
7. Massatoerisme.....	60
8. Statistieken van bergsportongevallen.....	63
Conclusie.....	66
Bronnen.....	69
Literatuurlijst.....	69

Internetbronnen.....	70
Lijst van grafieken en tabellen.....	72
Resumé in het Tsjechisch.....	73
Resumé in het Engels.....	74
Annotatie.....	75

Inleiding

De bergen waren altijd een onafscheidbaar onderdeel van mijn leven. Mijn ervaringen in de bergen hebben een zeer sterke indruk op mij gemaakt. Hoewel de natuur in de bergen onvoorspelbaar, levensgevaarlijk en wild kan zijn, gebruik ik elke mogelijkheid om mijn vrije tijd in de bergen door te brengen. Mensen zijn zich bewust van het gevaar in de wilde natuur, maar voor mij geldt het tegenovergestelde en het grootste gevaar is een leven zonder natuur.

Wat geïnteresseerd mij hier als bergliefhebber en student Nederlandistiek? Hoewel Nederlanders niet rechtstreeks met het berglandschap verbonden zijn, kunnen zij door bergen gefascineerd zijn, omdat het in contrast met hun dagelijkse leven staat.

Ik ben van de fascinatie van Nederlanders in de bergen overtuigd, omdat er in dit land een grote vereniging voor klim- en bergsport met een 110-jarige traditie bestaat¹. Elke maand komen bergsportmagazines als Hoogtelijn en Bergwijzer uit, er is een reeks van klimhallen en er bevindt zich ook de hoogste klimmuur ter wereld. Bovendien komen er uit Nederland ook veel succesvolle bergbeklimmers.

In mijn scriptie wil ik de geschiedenis en ontwikkelingen van het Nederlandse alpinisme ontdekken en hoe bergbeklimmen in de media wordt beschreven. Zijn alpinisten in de werkelijkheid echte helden of zijn ze zo gek dat ze hun eigen leven riskeren? Als het mediabeeld over alpinisme in de meeste gevallen negatief is, betekent dat toeristen nu meer door gevaar aangetrokken worden of is de bergsport niet zo gevaarlijk als de media ons laten zien?

In het eerste hoofdstuk wordt het alpinisme als sport beschreven. Alpinisme is een bergsport voor de echte avonturiers. Het is interessant dat Nederlanders geen natuurlijke omstandigheden voor het beoefenen van dit soort sport hebben, maar populair is.

¹ NKBV, Historie. [Online]. Zie link: <https://www.nkbv.nl/de-nkbv/organisatie/historie> (gebruikt op Mei 16, 2017).

In het tweede hoofdstuk beschrijf ik de Nederlandse geschiedenis en ontwikkeling van alpinisme.

Het derde hoofdstuk is gericht op Nederlandse toonaangevende bergsporters, zoals Philips Christiaan Visser, Tom de Booy, Ronald Naar, en Jorg Verhoeven en ook de vrouwelijke bekende bergbeklimmers Jeanne Immink, Katja Staartjes en Mirjam Verbeek die van groot belang voor de ontwikkeling van het Nederlandse alpinisme zijn.

Het vierde hoofdstuk gaat over de belangrijkste wereldwijde expedities. Hier worden de bergbeklimmen van de Mount Everest, de legendarische Seven Summits en andere achtduizenders beschreven. Aan het einde van dit hoofdstuk worden er statistieken van Nederlandse deelnemers aan deze klimtochten gegeven.

In het vijfde hoofdstuk wordt naar het mediabeeld van bergbeklimmen gekeken, zowel naar bergbeklimmen als recreatiesport als naar bergbeklimmen als extreme sport. Voor het onderzoeken van het mediabeeld zal ik Delpher, een dossier van krantenberichten, gebruiken. Aan het begin van het onderzoek worden algemene gegevens van de media in Nederland behandeld. Daarna wordt het mediabeeld van de sport in het algemeen bestudeerd. Door een inhoudsanalyse van krantenartikelen wordt de ontwikkeling van het mediabeeld van alpinisme onderzocht. De kernvraag is hier of nieuwsberichten over bergsport in de algemene pers een negatief of positief beeld geven en hoe de berichtgeving zich heeft ontwikkeld. De media beïnvloedt de publieke opinie. Als de media alleen de negatieve kant van de bergsport laten zien, is het voor de maatschappij moeilijk te begrijpen wat mensen in de bergen doen; *'Eigen schuld. Het zijn adrenalinejunkies die het gevaar opzoeken'*.² Of laten de media ons bergklimmers als echte helden zien? Verdienen ze het om door de maatschappij bewonderd te worden?

In het zesde hoofdstuk wordt het hedendaagse mediabeeld van alpinisme onderzocht. Hierbij wordt naar allerlei kritiek op alpinisme gekeken. Het hedendaagse mediabeeld onderzoek ik zowel in de meest gelezen Nederlandse

² Harald, S. Bergsport risicosport?. [Online] **2013**. Zie link: <https://www.nkbv.nl/kenniscentrum/document/Bergsport+risicosport?/206> (gebruikt op Aug 09, 2017).

kranten (Telegraaf, AD en Volkskrant) als in de populairste bergsportfilms (Hemelbestormers en Everest).

In het laatste hoofdstuk worden statistieken van de NKBV, de Duitse Alpenvereniging DAV en de Oostenrijkse Alpenvereniging ÖAV over ongelukken in de bergen aangeboden. Daarmee kan beoordeeld worden of bergsport zo riskant is, als de media ons laten zien.

Het doel van de scriptie is het onderzoeken van het mediabeeld van het alpinisme. Met dit onderzoek wil ik ontdekken of deze sport in de media negatief of positief wordt beschreven. In deze scriptie wil ik verder zowel de ontwikkeling van het mediabeeld als het hedendaagse beeld over alpinisme in Nederlandse pers en films behandelen. Dan wil ik door het vergelijken van het totaal aantal bergsportongevallen met het mediabeeld ontdekken of deze sport zo gevaarlijk als de media ons laten zien. Zo hoop ik een realistisch beeld van alpinisme te geven, zowel op sportief als toeristisch vlak.

1. Alpinisme

De oorspronkelijke reden waarom de mensen naar de bergen trokken is voor overleving. In de bergen kon men veel voedsel in de vorm van wilde dieren en planten vinden, betere omstandigheden voor het kweken van gewassen en de bergen zijn ook een plaats met veel belangrijke mineralen. Mensen trokken niet naar de pieken van de bergen om te wonen, ze bleven lager in de alpenweiden net boven de bomengrens. De bergen vormen voor hen beschermende grenzen.

Voor het allereerste wanneer mensen vrijwillig boven de bomengrens trokken was de beklimming naar de Mont Aiguille in 1492. Toen werd het nog 'Mont Inaccessible' (Ontoegankelijke berg) genoemd. Karel VIII was door deze berg gefascineerd. Hij gaf aan kapitein Antoine de Ville de opdracht de top te beklimmen en onderzoeken. Op bevel van de koning ondernam hij de beklimming met behulp van bedienden, dragers, steenhouwers, timmerlui, laddermakers en vooral veel klimmateriaal: ladders, touwen, kettingen en materiaal voor kampen.

Deze gebeurtenis wordt als de geboorte van het alpinisme beschouwd, want het is de eerste gedocumenteerde beklimming ondernomen met als enige doel de top te bereiken.

Verder staat aan de basis van het alpinisme als een soort sport vooral de adel. Mensen uit lagere sociale groepen kwamen alleen in de bergen als begeleiders of dragers. De Romantiek was de bloeitijd voor bergbeklimmen omdat de bergen namelijk onverstoorde vrede en avontuur bieden. Na verloop van tijd werd de middenklasse rijker en mensen begonnen meer te klimmen. Het alpinisme was niet meer alleen een voorrecht van de bourgeoisie. Volgens deze gegevens kan men zeggen dat de ontwikkeling van bergbeklimmen afhankelijk is van de sociale omstandigheden van de tijd. In de loop van de 20e eeuw tot de dag van vandaag is het alpinisme tot een veelbeoefende sport uitgegroeid. De vercommercialisering van de bergsport leidt ertoe dat de rijke burgers de bergen als een avontuurlijke vakantiebestemming beginnen te beschouwen. De vercommercialisering begon in de jaren negentig toen organisaties als Mountain Madness en Adventure Consultants expedities organiseerden naar de Himalaya. De klanten van deze

organisatie konden hun ticket naar de Mount Everest kopen, de hoogste berg ter wereld. Dit gold zelfs voor mensen zonder klimervaring. Het kon een risico zowel voor de groep als voor de begeleider betekenen. Veel expedities worden op dezelfde dag gepland omdat er niet veel dagen zijn waarop er goed weer wordt in de bergen voorgesped. Daarom is het op enkele populaire bergen zo druk dat de bergklimmers er soms urenlang moeten wachten, voordat ze een voor een omhoog of omlaag kunnen. In de kou, met sterke wind en in een zuurstofarme omgeving.

Om het klimmen voor amateur bergklimmers te vergemakkelijken moeten de sherpa's aan het begin van het klimseizoen vaste touwen langs de berg hangen. Tijdens dit soort beklimmingen worden de klimmers door de sherpa's geholpen met het opzetten van de tent, het bereiden van eten en drinken en het nemen van besluiten. Een steeds meer onervarene bergklimmer komt naar de basiskamp in de hoogste berg ter wereld, die door commerciële organisaties voor bergbegeleiden worden gevoerd.

Kunnen wij bergsport dan nog als een extreme sport beschouwen? Dit is betwistbaar, omdat er een reeks van definities voor de uitdrukking 'extreme sport' bestaat.

Zuckerman (2005) denkt bij extreme sport aan: *"Sensation-seeking can also extend to the physical, involving unusual or extreme sports such as skydiving, hang gliding, scuba diving, auto racing, rock climbing and whitewater kayaking. An interest in participating in such sports describes one subcategory of sensation-seeking: thrill-and adventure-seeking."*³

Voor de professionele base jumper Al MacCartney betekent extreme sport: *"Those that have a high level of perceived risk, not necessarily a high level of actual risk."*⁴

³Zuckerman, M. Are You a Risk Taker?. [Online] 2016. Zie link: <https://www.psychologytoday.com/articles/200011/are-you-risk-taker> (gebruikt op Sept 17, 2017).

⁴ Annette O'Neil What Does the Phrase "Extreme Sports" Mean to Professionals?. 2017 [Online] 2016. Zie link: <https://www.thoughtco.com/what-is-extreme-sports-1240436> (gebruikt op Sept 17, 2017).

De Amerikaanse bergklimmer Hank Caylori zegt: *"Extreme Sports, to me, is an activity/sport in which the consequences of failure is a spectacular (and usually graphic) injury and/or death"*.⁵

Door Dr. Eric Brymer (2005), specialist voor outdoor en adventure sport, wordt extreme sport gekarakteriseerd als *"outdoor recreatie waar de dood de meest waarschijnlijke uitkomst is van een slecht beheerde fout of ongeval"*, en door Willig (2008) als *"recreatieve lichamelijke activiteit, die een risico van ernstige lichamelijk letsel of zelfs de dood in zich draagt."*⁶

Aldus de ziekteverzekering: *"extreme sport zijn activiteiten waar veel gevaar aan verbonden is. Denkt u hierbij aan bungeejumpen, skydiven, raften, bergbeklimmen, base jumpen en zelfs wintersport. Wat deze sporten ook gemeen hebben, is dat ze je een adrenaline kick geven. Het is een groot risico deel te nemen aan deze sporten."*⁷

Volgens deze definities kan zowel alpinisme als bergklimmen als extreme sport, die veel risico's met zich meebrengt, beschouwd worden. Reinhold Messner, de grootste alpinist van de 20ste eeuw, zei in een interview voor de Duitse radio: *"Veel bergklimmers onderschatten de bergen. Ze overschatten zichzelf en ze denken dat ze veel ervaring hebben met klimmen, maar je hebt ook veel ervaring in de bergen nodig om gevaren te kunnen voorkomen. Klimhallen zijn niet hetzelfde als alpinisme."*⁸

Als de moeder van alle extreme disciplines in de bergen wordt alpinisme beschouwd. Het is het beklimmen van bergen in gevaarlijk bergachtig terrein met rotsen, ijs en gletsjers. Het doel van alpinisme is het bereiken van een bergtop. De

⁵ "Extreme Sports" Mean to Professionals?. 2017 [Online] 2016. Zie link: <https://www.thoughtco.com/what-is-extreme-sports-1240436> (gebruikt op Sept 17, 2017).

⁶ Rammelt, S. R. Expeditie zingeving. masterscriptie, UVH Repository, 2012. p.27

⁷ Ziektekostenverzekering extreme sporten. [Online] 2017. Zie link: <https://www.ziektekostenverzekering.nl/dossiers/ziektekostenverzekering-extreme-sporten> (gebruikt op Sept 15, 2017).

⁸ Timm, U. T. Messner: Kletterhallen haben nichts mit Alpinismus zu tun. [Online] 2012. Zie link: http://www.deutschlandfunkkultur.de/messner-kletterhallen-haben-nichts-mit-alpinismus-zu-tun.954.de.html?dram:article_id=216119 (gebruikt op Sept 15, 2017).

alpinisten willen bij het bergklimmen zekeringstechnieken en klimmaterialen minimaal gebruiken. Onder het alpinisme valt ook ijsklimmen en rotsklimmen. De oorsprong van deze vorm van bergsport vinden we in de Alpen. Maar in de loop van de tijd verandert de zingeving van alpinisme. Daarom kunnen wij twee soorten alpinisme onderscheiden. Voor het klassieke alpinisme is het doel de top te bereiken en hiervoor kiest men de makkelijkste weg omhoog. De andere soort is het moderne alpinisme waarbij het bereiken van de top bijzaak is. Bij de topbergklimmers gaat het om de route met de hoogste moeilijkheidsgraad. Ze willen hulpmiddelen voor zekering zo weinig mogelijk gebruiken en rots, ijs of sneeuw met eigen kracht en bekwaamheid proberen overwinnen.

Vandaag speelt routewaardering voor bergbeklimmers een grote rol. De factoren die de moeilijkheid van beklimming bepalen zijn de technische moeilijkheid van de beklimming, de lichaamskracht, uithoudingsvermogen en de moeilijkheid van het zekeren. De waarderingssystemen rekenen met deze factoren op verschillende manieren.

Door De Union Internationale des Associations d'Alpinisme (UIAA)⁹ kwam de poging om een internationale schaal vast te leggen. Deze schaal wordt voornamelijk in Duitsland en Oostenrijk gebruikt. Aan het begin loopt de schaal van 1 (makkelijkste) tot 10 (moeilijkste). Dan worden een optionele + of – toegevoegd om de graden meer te bepalen.

Aan het begin van het beklimmen bereikten mensen de top via de eenvoudigste route. Naar de hoogste bergen van de wereld werden zware expedities met tientallen klimmers en honderden dragers of sherpa's ondernomen. Tijdens de expeditie werden kampen gebouwd.

Maar met de groei van de ervaringen en kennis kiezen bergklimmers zwaardere routes naar de top. Om de beklimming moeilijker te maken gaan ze in de winter naar de bergen en gebruiken ze vaker geen zekering. Verder geven de

⁹ UIAA is de internationale organisatie die klimsport organiseert. De doelstelling is de veiligheidverhoging van de bergsport door normen op te stellen voor materiaal, bijvoorbeeld van de karabiners, touwen en klimgordels. De zetel van de UIAA is in Zwitserland. Sinds 2012 is de voorzitter de Nederlandse bergbeklimmer Frits Vrijlandt.

bergklimmers de voorkeur aan de hogere bergen. Mensen komen in de bergen om de onbegrensde vrijheid te voelen en ze zijn verantwoordelijk voor zichzelf. Iedereen die in de bergen komt, moet met de risico's van de klim- en bergsport rekening houden.

De basis van alle risico's in de bergen is het hoogteverschil. Hiermee hangen gevaren als struikelen, vallen, steenslag, blikseminslag of lawines samen. Deze objectieve gevaren vormen een deel van risico's in de bergen. Ze zijn onvermijdbaar en spelen ook een grote rol. Andere risico's zijn subjectief. Ze zijn afhankelijk van het handelen of gedragen van het individu. Onvoldoende kennis en gedrag van het individu of de groep zijn oorzaken van de meeste ongevallen. Met het juiste gedrag en voldoende ervaringen kan je immers risico herkennen en op het juiste moment vermijden. Het is belangrijk de risico's te kennen voor iedereen die een tocht, route of activiteit in de bergen besluit te ondernemen.

De grote afstand naar de bergen is voor Nederlanders een probleem omdat ze minder ervaring hebben als de lokale bevolking. Mensen uit laaglanden hebben altijd meer moeite met het omhoog lopen en hebben meer tijd nodig om aan de hoogte te wennen. Veel mensen hebben onvoldoende tijd om in de bergen door te brengen om fit te worden voor de expeditie die ze willen doen.

Het is moeilijk cijfers te geven over de mate van risico van bergsport, omdat de gevaren in de meeste gevallen subjectief zijn. De risicogroepen zijn altijd twijfelachtig, want aan de ene kant hebben ouderen grotere gezondheidsrisico's, aan de andere kant hebben ze vaak meer ervaring dan jongeren. Maar de beginners die minder kennis en ervaring hebben, zijn voorzichtiger. Daarentegen hebben topbergsporters de kennis en ervaring, maar zijn ze geneigd te denken dat hen niets kan overkomen.

2. Geschiedenis van het Nederlandse alpinisme

De benaming alpinisme komt voort uit de vorm van bergsport in de Alpen. De eerste beklimming van de hoogte Alpenberg Mont Blanc werd in 1786 door Jacques Balmat en Michel Paccard ondernomen. Deze beklimming kwam voort uit wetenschappelijke interesse. Deze beklimming opende de weg naar het beklimmen van andere Alpentoppen, alleen om het plezier van het klimmen. Na het bereiken van Mont Blanc werden in de korte periode van 1854 tot 1865 de andere hoge bergen in de Alpen bedwongen. Deze periode is bekend als de Golden Age of Alpinism.

In feite kwam de Nederlander Adriaan Gilles Camper bijna 80 jaren vroeger naar de Mont Blanc dan de eerste Nederlandse beklimming van deze berg lukte. Toen hij door Europa reisde bezocht hij ook Chamonix. Hij probeerde de Mont Blanc met een groep te beklimmen. Helaas haalde hij de top niet, omdat hij onvoldoende materiaal en kleding bij zich had. In 1865 beklom J. Sluyterman van Loo als eerste Nederlander deze berg.

Een andere grote naam voor de ontwikkeling van de Nederlandse bergsport is Jeanne Immink. Ze ondernam meer dan 20 beklimmingen in de Italiaanse Dolomieten, waaronder de eerste beklimming die naar haar werd vernoemd, Cima Immink.

De volgende mijlpaal voor het Nederlandse alpinisme is de oprichting van de Nederlandsche Alpen-Vereeniging in 1902, de huidige (K)NAV. De NAV was gericht op het klimmen met gidsen. Het verbindt mensen met interesse in bergklimmen, vooral in Zwitserland. Deze organisatie onderneemt zelfstandig klimmen die vooral door de Studenten Alpen-Clubs wordt gestimuleerd. De Studenten Alpen Clubs staan dicht bij de (K)NAV. Tot de dag van vandaag zijn deze Clubs voor het Nederlandse klimmen belangrijk, omdat ze veel leden op sporttechnisch en op bestuurlijk gebied leveren. Door het toenemende aantal studenten clubs begon de NAV met hun samen werken. Het werd voor het klimmen in Nederland en voor de Nederlandse bergsportcanon van grote betekenis. Door

deze clubs werden niet alleen zomertochten, maar ook winterklimtochten en skitoeren snel populair worden.

Als een oefening voor het echte klimwerk werd het beklimmen van de Belgische rotsen beschouwd. Tegenwoordig gaan Nederlandse bergklimmers vaker naar België en Duitsland om een weekend klimtochten te maken. Het aantal Nederlandse bergklimmers in het buitenland was zo groot dat de toegang in berggebieden in België niet meer gratis is. In tegenstelling tot andere berggebieden in Europa behoren hier alle rots massieven zich op privéterrein. Een gebied is eigendom van de lokale overheid of een particulier. Dat betekent dat elke bergklimmer toestemming van de eigenaar nodig heeft om op zijn terrein te klimmen.

In de periode wanneer bergklimmen in de Maasrotsen populair werd, heeft het Nederlandse koppel Philips Christiaan Visser en Jenny Visser-Hooft aan de andere kant van de wereld in Mongolië de expedities ondernomen. Zij organiseerden hun expedities naar onbekende gebieden en hebben die in kaart gebracht. Aan het begin van de vorige eeuw was de betrokkenheid van Jenny Visser-Hooft opmerkelijk omdat in deze periode vrouwelijke alpinisten door de patriarchale maatschappij zeldzaam waren. De expedities van Visser waren internationaal belangrijk. Er zijn over deze expedities reisverhalen en wetenschappelijke artikelen gepubliceerd. Visser was ook een opmerkelijke alpinist die als eerste een Nederlandstalig boek over alpinisme heeft geschreven, "*Boven en beneden de sneeuwgrens.*"

De broeders Han en Jaap Timmers stonden aan de opkomst van het klimmen op de Marmolada (Gognaroute) en op de Punta Tissi (Phillip-Flammroute), die tot nu toe tot de zwaarste en moeilijkste Dolomieten-route behoren. Zij waren daarmee in jaren zeventig de Nederlanders die het dichtst bij de internationale top kwamen.

Nederlandse bergbeklimmers waren bezig ook met het bouwen en verbeteren berghutten in het buitenland. De eerste berghut, Wangenitzseehut, die Nederlanders hebben herbouwd bevindt zich in Oostenrijk. De KNAV zorgde door de bergsportverenigingen voor de financiële ondersteuning. Omdat de NAV ook de herbouw van de Egon von Steiger Hütte boven de Lötschenlücke pas in Zwitserland

financierde, kreeg de hut naam Hollandia Hütte.

Bij het jubileum van de KNAV in 1977 werd een expeditie naar de Annapurna georganiseerd. Hier stond Mathieu van Rijswijk met zijn sherpa als eerste Nederlander op de top van een berg boven de 8000 meter. De Annapurna is tot de dag van vandaag de minst beklommen en één van de gevaarlijkste achtduizender. Dat betekende voor het Nederlandse klimmen een groot internationaal succes.

Een ander succes voor het Nederlandse alpinisme was de beklimming van Noordwand van de Eiger in Zwitserland door Bas Gresnigt en Ronald Naar. Het is altijd een grote uitdaging en één van de moeilijkste routes in Europa geweest. In 1938 as deze route één van de laatste niet beklommen routes in de Alpen. Met deze twee alpinisten sloot Nederland aan bij het internationale topniveau van de bergsport.

Maar buiten het Europa ligt grotere uitdagingen. Eén ervan is de hoogste berg ter wereld, de Mount Everest. Hij bevindt zich in de Himalaya tussen Nepal en Tibet. Deze berg is zowel voor ervaren alpinisten als voor beginnende klimmers zo aantrekkelijk, dat ze graag betalen om de top te bereiken. Dat komt omdat de Mount Everest in vergelijking met andere achtduizenders relatief eenvoudig te beklimmen is. Hoewel de top wordt gezien als één van de meest tragische en gevaarlijkste plaatsen ter wereld wegens de extreme kou, het gebrek aan zuurstof, barre weersomstandigheden en een reeks van andere risicofactoren, zijn er veel mensen die hun leven riskeren om de top van de wereld te bereiken.

De eerste bergbeklimmer die top van de Mount Everest beklom wordt Edmund Percival Hillary beschouwd. Hij beklom de berg met behulp van sherpa Tenzing Norgay. In de media verscheen Hillary als echte held die als eerste op de top stond. Pas lang na het overlijden van Hillary bleek uit zijn memo in het archief van de Royal Geographical Society dat Tenzing Norgay als eerste op de top stond, hoewel Norgay en Hillary hadden afgesproken om dit niet bekend te maken. Hillary bereikte (waarschijnlijk) als eerste de top van de hoogste berg ter wereld en werd het laatste, lastige verticale stukje van de berg later naar hem vernoemd. Hij werd

later door de jonge koningin Elizabeth II geridderd en Tenzing, die geen burger van het Britse rijk was, kreeg alleen de George Medal.

Later in 1976 was er ook een Nederlander, Hans Bruyntjes, bij een beklimming van de Mount Everest betrokken. Hij ging met een Amerikaanse groep mee. Ongeveer op een hoogte van 7500m moest hij vanwege slecht weer terugkeren. Zes jaar later vertrok er een Nederlandse expeditie met klimmers als Alex Verrijn Stuart, Gerard van Sprang, Bart Vos en Ronald Naar. Deze expeditie is ook door slecht weer mislukt. Alleen in 1990 bereikte een Franse expeditie met de Nederlandse Alpinist René de Bos via de zuidcolroute de top. Hij is de eerste Nederlander op de top van de hoogste berg ter wereld. Later ontstond het idee om de eerste Nederlandse vrouwenexpeditie naar de Himalaya te ondernemen. Een team van vijf klimmers bereikte de top van Oost Chamlang in Nepal. In 1999 werd de Mount Everest door de eerste Nederlandse vrouw, Katja Staartjes, beklommen.

De andere belangrijke naam voor de Nederlandse bergsport is Ronald Naar die alle vierduizenders in Zwitserland, de noordwand van de Eiger, de Nanga Parbat, de K2 en andere beklom. In 1992 voltooide hij als eerste Nederlander de Seven Summits (de zeven hoogste toppen in elk continent). Bovendien is hij de zevende klimmer ter wereld van de Seven Summits.

Ook Jorg Verhoeven is belangrijk voor het Nederlandse alpinisme, want hij heeft voor het eerst een worldcup-wedstrijd lead sportklimmen gewonnen. Onder leadklimmen verstaan wij het met touw (voor)beklimmen van routes tot de top. Bij wedstrijden is tactiek, techniek en tijd belangrijk. De klimmer die het snelst de top bereikt, wint. Om te trainen moest hij in Oostenrijk gaan wonen. In 2006 heeft Jorg Verhoeven als eerste de 9a-route geklommen.

Een andere grote naam is Martin Flickweiler, een Nederlandse specialist in bigwallklimmen. Hierbij beklimt een klimmer een lange klimroute, die meer dan een dag duurt. Naast verschillende beklimmingen in Yosemite is hij actief in Patagonië, Groenland, Stewart Valley op Baffin Island en op Duivelsei in Suriname.

Zijn grootste succes is een solo-expeditie van drie weken op Baffin Island in Canada.

Eén van de belangrijkste mijnpalen voor de Nederlandse bergsport is het eerste Nederlandse sportklimkampioenschap in Amersfoort. Dit eerste, Nederlandse kampioenschap werd door Erik Jacobs gewonnen. Bij de vrouwen heeft Ineke Dijkstra gewonnen. Zij was ook succesvol in internationale wedstrijden.¹⁰

¹⁰ NKBV De Nederlandse bergsportcanon. [Online] **2012- 2017**. Zie link: <https://www.bergsportcanon.nl/> (gebruikt op Sept 15, 2017).

3. Nederlandse iconen in de bergsport

Vandaag is moeilijk in te schatten hoeveel alpinisten er in Nederland zijn, omdat het moeilijk is precies de grens tussen een alpinist en een bergtoerist te trekken. Aan het begin is een huttentocht waarbij men grotere gedeelten van hut tot hut trekt en een paar dagen niet naar beneden komt. Pas in een veel verder stadium kan men zich met oefening, geduld en wijsheid tot een echte alpinist ontwikkelen. Als alpinist maakt men tochten in kleinere groepen om een bergtop te beklimmen, meestal onder leiding van een ervaren berggids.

Elke goede alpinist moet zijn beperkingen kennen en accepteren. Hij moet zijn grenzen kennen. Elk jaar wordt er een groot aantal artikelen in kranten gepubliceerd over alpinisten zonder gids die in moeilijkheden komen. Zelfoverschatting kan in de bergen een fataal einde betekenen. Als men alpinisme wil beoefenen moet aan bepaalde lichamelijke en geestelijke eisen voldaan worden, zoals geestelijk evenwichtsgevoel, goede conditie, geen hoogtevrees en veel geduld om risico's te overwinnen

Om de klim- en bergsport verder te ontwikkelen, zijn er gediplomeerde berggidsen nodig. Een berggids is in landen met bergen een veelvoorkomend beroep. Maar in Nederland is het wat betreft gidsopleidingen anders. Er bestaan geen nationale gidsopleidingen daarom moeten Nederlandse berggidsen de opleiding in het buitenland volgen. In Nederland zijn er slechts zeven mannen die de gidsopleiding in Duitsland of Oostenrijk hebben gevolgd. Elk van deze mannen, Edward Bekker, Robert Steenmeijer, Martijn Schell, Stefan Buis, Jelle Staleman, Roeland van Oss, Boris Textor en Michiel Engelsman, heeft zijn officiële webpagina waar zijn diensten voor bergsport worden aangeboden. Deze officiële berggidsen moeten bij de internationale gidsenbond International Association of Mountain Guide Associations aangesloten zijn. Deze bond biedt berggidskwalificaties aan waarmee wereldwijd commercieel gewerkt mag worden. Ze kunnen gasten bij het beoefenen van de bergsport begeleiden.¹¹

¹¹ NKBV, WAT ZIJN BERGGIDSEN. [Online]. Zie link: <https://nkbv.nl/alpinisme/nederlandse-gidsen/wat-zijn-berggidsen> (gebruikt op Sept 25, 2017).

De uitdaging van het beklimmen van bergen gaat steeds verder. Als beroemdste alpinist ter wereld wordt Reinhold Messner beschouwd. Hij begon alleen of in een kleine groep en zonder het gebruik van zuurstofflessen beklimmen. Hij heeft als eerste zonder het gebruik van extra zuurstof de Mount Everest beklommen. Daarnaast is Reinhold Messner de eerste die alle achtduizenders heeft beklommen. Bij de beklimming van de Nanga Parbat verloor zijn broer het leven en Messner zelf liep hierbij vrieswonden op. Deze gebeurtenis heeft hem niet van extreme omstandigheden in de bergen afgehouden. Reinhold Messner beklom als de eerste de Kilimanjaro, de hoogste berg van Afrika, via de gevaarlijke route Breach Wall. Hij ondernam ook pooltochten. Hij is auteur van vele boeken over de extreme ervaringen in de bergen. Hij is een bekende persoonlijkheid en werkt als Europees politicus. Hij opende in de Dolomieten al het zesde museum dat dwars door een bergwand lijkt te zijn gebouwd. Deze musea vormen een eerbetoon aan het alpinisme.

Naast Reinhold Messner zijn er nog andere beroemde alpinisten die door hun prestatie beroemd zijn geworden. Tot deze wereldwijd bekende persoonlijkheden in de bergsport behoren bijvoorbeeld George Mallory, Andrew Irvine, Toni Kurz, Andreas Hinterstoisser, Alex Lowe, Ronald Naar en Wilco van Rooijen.

Onder deze bekende bergsporters kunnen wij ook Nederlanders vinden. Hoewel het landschap van Nederland voor het grootste deel vlak is en het hoogste punt 322,4 boven NAP ligt, beklommen sommige Nederlanders de 8000m hoge bergen. Niemand zou verwachten dat uit Nederland ook sterke, succesvolle alpinisten komen. Maar niets is minder waar. Hieronder behandel ik de beste bergbeklimmers uit Nederland en hun successen. Volgens de bergsportcanon die door de Koninklijke Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging wordt samengesteld worden de volgende personen als iconen voor de Nederlandse bergsport beschouwd: Philips Christiaan Visser, Jeanne Immink, Katja Staartjes, Tom de Booy, Ronald Naar, Mirjam Verbeek en Jorg Verhoeven.

Philips Visser, een Nederlands diplomaat, ontdekkingsreiziger en bergbeklimmer heeft aan een viertal geologische alpinistische expedities naar het Karakorum gebergte deelgenomen. Visser werd bekend door zijn reisverslagen en

lezingen over de expedities met zijn vrouw naar de noordelijke delen van het toenmalige Brits-Indië. Bovendien is hij auteur van het eerste Nederlandse boek over alpinisme: "*Boven en beneden de sneeuwgrens.*"

De volgende icon is vrouw Jeane Immink. Ze was bekend in de wereld van het alpinisme aan het einde van de 19e eeuw. Ze beklom als eerste vrouw de berg in de vierde moeilijkheidsgraad van de UIAA en dat nog in de tijd dat de bergsport net in ontwikkeling was en een verfoeilijke bezigheid voor een vrouw was. Haar expedities leidde haar naar de laatste onbeklommen toppen van de Alpen. In de Dolomieten is de berg Cima Immink naar haar vernoemd. In Italië is ze bekend onder de naam 'La donna instancabile' (de onvermoeibare dame). Zij stond aan het begin van de georganiseerde bergsport in Nederland. Over haar is het boek: "*Het mysterie Jeanne Immink, de vrouw die naar de wolken klom* geschreven."

De andere belangrijke vrouw voor de Nederlandse bergsport is Katja Staartjes. Ze bereikte in 1999 als eerste Nederlandse vrouw de top van de Mount Everest. Zij beklom nog andere toppen in de Himalay boven de 8000 meter. Samen met Henk Wesselius beklom ze de achtduizenders Gasherbrum I en Manasalu als eerste Nederlanders. Zij beklom de Nepal Traverse, een extreme bergtocht van 2000 kilometer door de Himalaya aan de grens van Tibet en Nepal. Ze beschreef de fysieke en mentale toestand bij de beklimming in haar boek: "*Hoog spel.*"

Één andere markante persoonlijkheid van de Nederlandse klimgeschiedenis is Tom de Booy. Voor zijn carrière is de relatie met de Franse alpinist en gids Lionel Terray belangrijk. Ze begonnen de bergsportopleidingen en –cursussen ondernemen. In 1952 ondernam Booy met Lionel Terray een expeditie en bereikten zij de Nevado Huantsán, een berg in de Andes in Peru. De Booy is auteur van een document met de titel: "*De groei van het gidsloze Nederlandse alpinisme tot haar volwassenheid.*" In dit document laat hij ons een belangrijke periode uit het Nederlandse alpinisme zien.

Een andere grote naam voor het alpinisme is Ronald Naar. We kunnen hem tot de grootste Nederlandse avonturiers rekenen. Hij beklom in korte tijd alle hoogste toppen ter wereld. Hij was in 1992 de eerste Nederlander op de Seven Summits, de hoogste bergen van de zeven continenten. Hij oriënteerde zich niet

alleen op het Himalaya gebergte, maar hij ondernam ook expedities naar verschillende delen van de wereld, zoals naar bergen in Oeganda, Peru, Ecuador, Nieuw-Guinea, Suriname en Patagonië. Voor hem zijn ook skitochten niet vreemd. Hij ondernam ski-expedities over de ijskappen van Groenland en Antarctica. In 2011 overleed Ronald Naar bij de beklimming van de achtduizender Cho Oyu. Hij is de auteur van 15 boeken en een aantal bergfoto's van zijn expedities.

Tot de grootste sportklimmers uit Nederland behoort ook Mirjam Verbeek. Ze nam deel aan internationale wedstrijden in een tijd zonder financiële ondersteuning van de bergsportverenigingen, zonder trainers, en zonder medische of mentale begeleiding.

De beste hedendaagse mannelijke Nederlandse sportklimmer is Jorg Verhoeven. Als jeugdklimmer was hij de enige Nederlander die nummer 9 op de UIAA-ranking was. In 2008 won hij als eerste Nederlander de wedstrijd in de Worldcup. Als eerste niet-Amerikaan deed hij een vrije beklimming van 'The Nose' in Yosemite National Park.¹²

Tot de top van de hedendaagse Nederlandse bergklimmers behoren nog: René de Bos die als eerste Nederlander de top van de Mount Everest bereikte, Arnold Coster, de enige Nederlander die drie keer op de top van de Mount Everest heeft gestaan.¹³ Rozemarijn Janssen, de enige Nederlandse vrouw die zes van de Seven Summits heeft beklommen. Zij was ook de eerste Nederlandse vrouw op de hoogste berg van Oceanië en van Antarctica.¹⁴ Wilco van Rooijen, de eerste en enige Nederlander die op eigen kracht en zonder extra zuurstof de Seven Summits en de Three Poles beklom. Hij is vooral bekend door de ontberingen. Bij de beklimming van de K2 keerde hij terug naar het basiskamp met derdegraads bevroezingsverschijnselen aan zijn tenen. Uiteindelijk moest hij al zijn tenen

¹² NKBV Iconen van de Nederlandse bergsport. [Online] **2012-2017**. Zie link: <https://www.bergsportcanon.nl/page.php?id=64> (gebruikt op: Sept 17, 2017).

¹³ BERGWIJZER, De eerste bergbeklimming van Arnold Coster. [Online] **2012-2017**. Zie link: <https://bergwijzer.nl/reportage/de-eerste-bergbeklimming-van-arnold-coster4> (gebruikt op Sept 17, 2017).

¹⁴ Vrijlandt, F.; Janssen, R. Rozemarijn Janssen + Frits Vrijlandt. [Online] **2006**. Zie link: <http://www.vrijlandt.nl/> (gebruikt op Sept 17, 2017).

missen.¹⁵ Bart Vos, een Nederlands bergbeklimmer en schrijver die een tijd werd beschouwd als eerste Nederlander die de Mount Everest had beklommen. Maar in de klimwereld wordt dat door velen betwijfeld. Zijn klimgenoot, Mariska Mourik, beweert in haar boek dat Vos nooit op de top heeft gestaan. Frits Vrijlandt, de eerste Nederlander die alle zeven toppen bij de eerste poging heeft bereikt. Jan Carstenszoon die tijdens een van zijn reizen rond Australië een berg in het huidige Indonesië ontdekte. Later bleek dat het Carstensz Pyramid was, een van de huidige Seven Summits.¹⁶

¹⁵EEN GEDREVEN AVONTURIER MET EEN HELDERE FILOSOFIE. [Online] **2017**.
<http://www.teamwilcovanrooijen.nl/> (gebruikt op Sept 17, 2017).

¹⁶Dempsey; Nederlandse succesverhalen in de bergsport. [Online] **2016**.
<https://www.bergsporter.com/tag/jan-carsten%C2%ADszoon/> (gebruikt op Sept 17, 2017).

4. Expedities

4.1. Mount Everest

De Mount Everest is een berg in de Himalaya aan de grens tussen Nepal en Tibet. Met 8848 meter is het de hoogste berg ter wereld. Er zijn nog 14 andere bergen die hoger dan 8000 meter zijn. Alle liggen in het Himalaya gebergte.

De Mount Everest kan via diverse routes worden beklommen. Er zijn twee gewone routes die in 96% van alle gevallen gebruikt worden: de zuid-col route via Nepal en de noord-col route via Tibet.¹⁷ De moeilijkheidsgraad van beide routes zijn vergelijkbaar. Op de zuid route ga je sneller naar boven en ben je dus korter op grote hoogte. De noordkant is veel langer en pas boven 8000 m liggen de technisch moeilijke passages.

Het basiskamp van de Mount Everest ligt 5300 m hoog. Dus het bevindt zich hoger dan elke berg in de Alpen. Het duurt een week lopen om naar het basiskamp te komen. Al hier besluiten veel trekkers terug te keren, maar de klim naar de Mount Everest begint pas vanuit hier.

De top van de berg is een tragische en gevaarlijke plaats. De rotsachtige besneeuwde berg heeft veel mensen aangetrokken. Maar er zijn er veel die om het leven zijn gekomen terwijl ze de hoogste berg ter wereld probeerden te beklimmen. Het aantal is niet precies bekend. In de bergsportgeschiedenis heeft men 282 personen (168 klimmers en 114 sherpa's) geregistreerd als gestorven tijdens de beklimming van de Everest, dit vanaf 1922 tot augustus 2016.¹⁸ Meer dan honderd van de sterfgevallen zijn veroorzaakt doordat de klimmers de top probeerden te bereiken zonder het gebruik van zuurstofflessen. De meeste dode lichamen liggen nog steeds bij de weg naar de top. De beklimming zelf is geen eenvoudige en

¹⁷ Routes - Everest. [Online]

2011.<http://www.8000ers.com/cms/download.html?func=startdown&id=215> (gebruikt op Sept 17, 2017).

¹⁸ Everest by the Numbers: 2017 Edition. [Online] **2016**. Zie link:

<http://www.alanarnette.com/blog/2016/12/30/everest-by-the-numbers-2017-edition/> (gebruikt op Oct 02, 2017)

gezellige wandeling, maar een levensgevaarlijke uitdaging, waarbij ieder jaar veel toeristen omkomen.

Voor de beklimming heb je niet alleen speciale schoenen, kleding, en klimgereedschappen nodig, maar ook een team aan ervaren bergklimmers en, het belangrijkste, zelf voldoende ervaring in de bergen hebben.

Het belangrijke is een goede fysieke conditie, voldoende ervaring in het bergbeklimmen en het hele proces bij het gevaar. De expeditie begint in het basiskamp. De deelnemers aan de expeditie blijven ongeveer een week hier. Het basiskamp ligt rond de 5 000m hoog. Voor amateurklimmers en meer gevoelige personen kan het het 30 tot 40 dagen duren voordat lichaam aan de hoogte gewend is. Klimmers moeten aan de luchtdruk en aan het gebrek van zuurstof wennen.

Tijdens het verblijf in het basiskamp bespreken de klimmers met professionele gidsen het plan van de expeditie. Hun conditie en gezondheid worden door hun teamgenoot of de berggids gecontroleerd. Ze rusten hier fysiek en geestelijk in het basiskamp, nog voor de beklimming begint. De bergbeklimmers moeten voor genoeg voedsel, benodigdheden en zuurstof zorgen. De klimmers kunnen de sherpa's meer geld betalen om extra zuurstofflessen voor mee te nemen.

De beklimming van de hoofdstad van Nepal tot het begin van de expeditie duurt ongeveer 60 dagen. Als alles klaar is duurt het ongeveer 7 dagen van het basiskamp naar de top. Daarna heeft men nog 5 dagen nodig voor het afdalen van de top naar de kamp.

4.1.1. Nederlanders op de Mount Everest

Al in 1976 was er een Nederlander betrokken bij een Amerikaanse expeditie van een achtduizender berg, Hans Bruyntjes. Deze expeditie moest ongeveer op 7500m hoogte beëindigd worden vanwege slecht weer.

In 1982 vertrok via de klassieke Noordcol-route naar Mount Everest de Nationale Nederlandse expeditie met klimmers Xander Verrijn Stuart Gerard van Sprang, Bart Vos en Ronald Naar. Niemand van deze expeditie bereikte de top. Alleen Bart Vos zei dat hij een hoogte van 8000m had bereikt.

Twee jaar later probeerde een Franse expeditie met Bart Vos vanuit het zuiden de top te bereiken. Het lukte waarschijnlijk niet, omdat de internationale klimwereld deze beklimming beschouwt als niet erkend. Alleen sommigen in de nationale klimwereld geloven nog in deze topbeklimming. Er verschenen veel boeken en artikels over de twijfels rond de beklimmingen van Vos. Hij zei dat hij solobeklimming naar de top heeft gedaan. Maar er waren geen getuigen en ook geen foto's. In 2000 verscheen het boek van Mariska Mourik, teamgenoot van Vos waar ze bevestigde dat Vos nooit de top heeft bereikt. Zij is ervan overtuigd door de gesprekken die ze met Vos zou hebben gevoerd.¹⁹ In 2003 werd deze zaak ook in Nepalese klimmersbond mede op aandringen van Frank Schreve, voorzitter van de Nederlandse bergsportvereniging, behandeld. Vanaf die tijd beschouwde de Nepalese klimmersbond Bart Vos niet meer als één van de succesvolle Everest-bergbeklimmers.²⁰

Als eerste Nederlander op Mount Everest is René de Bos officieel beschouwd. Hij beklom de top in 1990 bereikte met een Franse expeditie via de Zuidroute. Drie jaar later vindt al de tweede Nederlandse beklimming plaats met Ronald Naar, Edmond Öfner en Hans van der Meulen. Bij de derde Nederlandse beklimming met een Britse expeditie was bergbeklimster Katja Straatjes aanwezig.

In 2000 bereikte Frits Vrijland de top met een Nederlands-Britse expeditie, voor het eerst via de noordroute. In 2002 bereikten Hans van der Meulen en Wilco van Rooyen de top via de noordroute. Het was de derde poging voor Van der Meulen. Nu bereikte hij de top als eerste Nederlander zonder kunstmatige zuurstof. In 2004 deed Wilco van Rooyen als tweede Nederlander de beklimming zonder extra zuurstof.²¹

¹⁹ MOURIK, Maarten. *Een meter Everest*. 1. Contact, 2000. ISBN 9025495222.

²⁰ VOS, Bart. *Naar het sneeuwgebergte*. 1. Amsterdam: Nijgh & van Ditmar, 1992. ISBN 90 388 8262

²¹ NKBV, Iconen van de Nederlandse bergsport. [Online] **2012-2017**. Zie link: <https://www.bergsportcanon.nl/page.php?id=> (gebruikt op Oct 22, 2017)

Uit een statistiek van 24 april 2017 blijkt dat tot heden 26 Nederlanders op de top van de Mount Everest hebben gestaan.²²

4.2. Seven Summits

De Seven Summits (de zeven toppen) is een wereldwijde uitdaging om de hoogste toppen van elk continent te bereiken. Het zijn: Mount Everest, Azië (8848 m), Aconcagua, Zuid-Amerika (6962 m), Denali, Noord-Amerika (6190 m), Kilimanjaro (Kibo), Afrika (5895 m), Elbroes, Europa (5642 m), Vinsonberg, Antarctica (4892 m), Puncak Jaya of Carstenszpyramide, Oceanië (4884 m).²³

De Aconcaguagte ligt in Argentinië en is de hoogste berg buiten de Himalaya. Ondanks zijn hoogte is het een relatief eenvoudige berg om te bereiken omdat naar de top geen echt klimmen nodig is, maar de effecten van de grote hoogte zijn zwaar, en klimmers moeten rekening houden met de effecten van het hoogteverschil. Het record voor de makkelijke noordelijke route is 5 uur en 45 minuten, De routes naar de top via de zuidelijke route wordt als zeer zwaar beschouwd.

In Alaska ligt de berg Denali. Deze berg, vooral bekend onder de naam Mount McKinley naar de Amerikaanse president William McKinley. In 2015 heeft president Obama besloten de berg de oorspronkelijke naam Denali te geven. Het beklimmen is moeilijk door de extreem lage temperatuur en luchtvochtigheidsgraad.

De hoogste berg van Afrika is de Kilimanjaro. Het gaat om een vulkaan die dankzij zijn hoogte en de geïsoleerde ligging een gevarieerde ecologie heeft. Aan de vulkaan kan men naar het landschap van tropische regenwouden tot toendra komen.

²² Jurgalski, E. 8000ers. [Online] **2017**. Zie link: <http://www.8000ers.com/cms/> (gebruikt op Oct 22, 2017).

²⁵ KIKSTRA, H. The highest mountains on the seven continents. [Online] **1998-2017**. Zie link: <http://7summits.com> (gebruikt op Oct 25, 2017).

Er is hier veel onderzoek gedaan. Door aardeopwarming is er veel ijs van de top gesmolten. De Kilimanjaro is een nog actieve vulkaan.

Een andere vulkaan met 5642 m is de hoogste berg van Europa. Elbroes is sinds ongeveer 2000 jaar niet meer actief. Omdat het in Russische republiek, vlak bij de grens met Georgië ligt, vinden sommigen dat deze top in Azië thuishoort. Dan zou de hoogste top van Europa de Mont Blanc zijn.

In Antarctica ongeveer 1200 km van de Zuidpool bevindt zich de Mount Vinson. De beklimming van de Vinson is klimtechnisch vrij eenvoudig. Het grootste probleem is naar Antarctica te reizen en aan de voet van de Vinson te komen. Deze berg krijgt alleen maar de aandacht van de alpinisten om de uitdaging van de Seven Summits te voltooien.

De hoogste bergtop van Oceanië is Mount Puncak Jaya. Het ligt in de Indonesische provincie Papoea. Deze berg is de laagste van de zeven toppen en het makkelijkste om te beklimmen. De beklimming is meer een wandeling dan een echte expeditie waar klimmateriaal voor nodig is.

De uitdaging van alle deze zeven toppen werd als eerste in 1985 door alpinist Richard Bass voltooid. Hij was een Amerikaanse zakenman, rancher en bergbeklimmer. Hij was de eigenaar van een Ski Resort in Utah. Met zijn expeditie in 1985, toen hij 55 was, was hij de oudste persoon op de Mount Everest.

4.2.1. Nederlanders op Seven Summits

Volgens de statistieken van de officiële webpagina 7summits.com hebben tot 2016 al 416 bergklimmers de hoogste toppen van elk continent overwonnen. Er staan ook 9 Nederlanders op de lijst. Als veertiende mens ter wereld en als eerste Nederlander, voltooide Ronald Naar de Seven Summits met de beklimming van de Mount Everest in 1992. Hieronder staat de lijst met andere Nederlanders die succesvol alle 7 toppen hebben bereikt:

108 Vrijlandt	Frits	Vinson 04/01/2003
161 Kikstra	Klaas Harm (Harry)	Vinson 06/01/2006
184 Stam	Egbert J. (Kiek)	Denali 29/05/2006
329 Von Rooijen	Wilco	Vinson 10/01/2011
340 Bergsma	Rene	Everest20/05/2011
369 de Vries	Robertus Gerardus	Vinson 25/12/2011
385 Wessels	Adriaan	Everest18/05/2013
409 Ottink	Jacob Willem (Jaco)	Everest13/05/2016

Tabel1 De Nederlandse Seven Summiters ²⁴

4.3. Nederlanders op andere achtduizenders

Er zijn op de wereld 14 bergen die hoger dan 8000 m zijn. Deze liggen allemaal in de Himalaya of in de Karakoram. Voor de Eerste Wereldoorlog waren er alleen zes bereikbaar voor expeditie omdat ze tot het voormalige Britse rijk behoorden. De andere lagen nog in het verboden Nepal dat pas na de Tweede Wereldoorlog toegankelijk voor expeditie werd. In Tibet werd de Mount Everest voor het eerst voor een expeditie van een Brits team opengesteld

De eerste die alle veertien achtduizenders beklom was de Italiaan Reinhold Messner. Hij deed dat tussen 1970 en 1986. ²⁵

Sinds 1976 zijn op alle 14 achtduizenders pogingen door Nederlanders gedaan. Maar nog geen enkele Nederlander beklom alle 14 bergen. Er zijn drie Nederlanders, Ronald Naar, Hans Van der Meulen en Wilco Van Rooijen, die succesvol twee populairste achtduizenders van de wereld, Mount Everest en K2 hebben beklommen. ²⁶

²⁴ KIKSTRA, H. The highest mountains on the seven continents. [Online] **1998-2017**. Zie link: http://7summits.com/7summits_statistics.php (gebruikt op Oct 25, 2017).

²⁵ Eckhardt, R. Geschiedenis van de eerstbeklimmingen van de achtduizenders. [Online] **2017**. Zie link: <http://www.robteckhardt.nl/index.php/achtduizenders> (gebruikt op Oct 25, 2017)

²⁶ Jurgalski, E. Geographical facts of the Main 8000ers. [Online] **2017**. Zie link: <http://www.8000ers.com/cms/en/8000ers-mainmenu-205.html> (gebruikt op Oct 30, 2017).

5. Mediabeeld van alpinisme

5.1. Media

Het is algemeen bekend dat de media steeds meer onze samenleving beïnvloeden. Het is niet mogelijk dat de objectiviteit van media steeds blijft behouden. Ik ben niet van mening dat mensen alles geloven wat er in de media verschijnt. Maar berichtgeving in de media heeft grote macht bij het vormen van publieke mening. De grootste oorzaak waardoor media beïnvloedbaar zijn, is concurrentie. Door de toenemende concurrentie in de media is kwantiteit van informatie belangrijker geworden dan het verschaffen van nieuws op een objectieve wijze. Een commercieel medium moet altijd een subjectieve kijk aanbieden om een bepaald publiek te behouden.

In deze scriptie wordt het mediabeeld van de extreme sport alpinisme bestudeerd. Ik heb deze sport gekozen omdat het de gevaarlijkste bergsport is. In vergelijking met topsporten krijg alpinisme in de media weinig aandacht.

Is deze aandacht voor het alpinisme en de bergklimmers in de media positief of negatief? Hoe verandert het mediabeeld van deze extreme sport in de loop der tijd? Is deze sport echt zo gevaarlijk als in de media wordt beschreven?

Om op deze vragen antwoord te vinden werd het onderzoek naar beeldvorming van alpinisten in Nederland op basis van inhoudsanalyse van krantenberichten uitgevoerd. Als hulpmiddel voor het onderzoek wordt Delpher gebruikt. Dit is een database met miljoenen gedigitaliseerde teksten uit Nederlandse kranten, boeken en tijdschriften. De teksten komen uit verschillende wetenschappelijke instellingen en bibliotheken.

De bevolking krijgt vandaag de dag de meeste informatie via de media. De media zijn tegenwoordig overal bij elke gebeurtenis aanwezig. In de loop van de tijd is de mediamarkt sterk veranderd. De vraag en aanbod van boodschappen zijn sterk toegenomen. De aandacht wordt steeds meer aan kwantiteit dan aan kwaliteit besteed.

Daarom moeten wij oppassen welke informatie of nieuws als waardevol kunnen worden beschouwd. Daarvoor bestaat in Nederland het Commissariaat voor

de Media, die toezicht op de media houdt omdat de informatievoorziening zelf een primaire voorwaarde voor een gezonde democratie is. Het toezicht betreft radio, televisie, en nationale boekuitgaven. De bedoeling van dit orgaan is de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van media te beschermen. Het Commissariaat voor de Media zorgt ervoor dat de regels in de mediasector worden nageleefd. Daarbij probeert het Commissariaat eerlijke verhoudingen tussen publieke en commerciële instellingen en transparante eigendomsverhoudingen in de media te behouden. Het Commissariaat voor de Media houdt zich ook bezig met de ontwikkelingen in de Nederlandse mediasector en ondersteunt de informatievrijheid.

5.1.1. Sport in de Nederlandse media

Mediagebruik is een populaire vrijetijdsbesteding. In totaal zijn Nederlanders gemiddeld 8 uur en 40 minuten per dag met media bezig. Dit is inclusief tijd van mediagebruik tijdens andere activiteiten (zoals werken). Bijna 3 uur en 30 minuten per dag gebruiken Nederlanders media zonder dat we iets anders doen (Sonck et al. 2014).²⁷

Veel mensen volgen sport, vooral de nationale topsport. Het is geen verrassing dat de vraag naar informatie over sport groot is. In 2016 volgde 59% van de Nederlanders minimaal wekelijks sport via televisie, radio, kranten of tijdschriften en internet.²⁸

In de loop der tijd is de samenstelling van de media veranderd. Vanaf 1990 werd internet beschikbaar en vanaf deze tijd zijn Nederlanders steeds meer bezig met de computer wat betreft media. Inmiddels betreft dat vier uur per week. Het heeft tot gevolg dat de vraag naar gedrukte media daalt. Tot 1990 werd 6 uur per week aan gedrukte media besteed en in 2011 daalt dit tot minder dan 3 uur per

²⁷ Haan, J. de, en N. Sonck (2013). Mediagebruik en sociale contacten. In: M. Cloin (red.), Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau p. 81-99

²⁸ Volksgezondheidszorg Sport Kernindicatoren. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.volksgezondheidszorg.info/sport/kernindicatoren/wedstrijden-en-evenementen#node-sportfan-media> (gebruikt op Oct 30, 2017).

week. Veel Nederlanders kijken daarentegen naar televisie, video of dvd. In 2011 betrof dat 14 uur per week.²⁹

Mediagebruik, bevolking 12 jaar en ouder, 2000-2011 (in uren per week)

	2000	2005	2006	2011
mediagebruik (totaal)	18,7	18,9	19,6	20,9
televisie, video en dvd kijken	12,4	10,8	12,7	14,0
audio luisteren	0,7	0,5	0,3	0,3
gedrukte media lezen	3,9	3,8	3,9	2,5
internet en pc gebruik, exclusief online communicatie ¹	1,8	3,8	2,8	4,0

Bron: SCP (TBO'00-'05 en TBO'06); SCP/CBS (TBO'11)

Tabel 2 Mediagebruik in Nederland³⁰

Dalende trends van gedrukte sportmedia zijn geen uitzondering op de algemeen dalende leestrends. Als gedrukte media zijn nog biografieën van sporters wel populair.

Het gebruik van internet als medium is sterk toegenomen. In een korte periode heeft internet naast de andere media een vaste plek veroverd om sport te volgen.

Maar ook sport volgen via televisie, video en dvd behoort tot een populaire bezigheid in Nederland waarbij nog een kleine stijging zichtbaar is.

Sommige sporten komen in de media meer voor dan andere. De aantrekkingskracht van de sport ligt in de spanning omdat de uitslag moeilijk te voorspellen is. De kern van de aantrekkelijkheid van sport vormt ook de actie en spektakel, menselijke prestaties en nationale of regionale binding. Miljoenen Nederlanders vieren het winnen van medailles van schaatsen, successen van het nationale voetbalelftal, wielrennen, formule 1 en tennis. Deze sporten behoren hier tot topsporten. Topsporters worden als nationale helden uitgebeeld, rond wie veel geld draait. De

²⁹ Mantext, Moerkapelle *Rapportage sport 2014* [online]; Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2015, Zie link: https://www.volksgezondheidenzorg.info/sites/default/files/rapportage_sport_2014.pdf (Nov 01, 2gebruikt op 017).

³⁰ Mantext, Moerkapelle *Rapportage sport 2014* [online]; Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2015, https://www.volksgezondheidenzorg.info/sites/default/files/rapportage_sport_2014.pdf (accessed Nov 01, 2017).

handel en mediasport kunnen niet meer zonder elkaar bestaan. Sponsors zoals banken, autobedrijven en verzekeringsmaatschappijen strijden om het contracteren van de nieuwste sportsterren. Op steeds creatievere manieren proberen de merken de fans voor zich te winnen. Deze topsporters worden door de media meestal als superhelden in de maatschappij voorgesteld.

5.1.2. Alpinisme in de Nederlandse media

Sport verandert zich en er worden steeds nieuwe sporten zoals wing walking, bungeejumping, peddelsurfen, longboarding, high-lining etc. ontwikkeld. Lange tijd hebben in de sportcultuur van Nederland traditionele sporten gedomineerd. Vanaf de jaren zestig is er echter meer aandacht aan minder traditionele sporten besteed. Vanaf de jaren tachtig is er in Nederland verder de opkomst van individuele sporten als hardlopen, en fitness te zien. Deze sporten zijn momenteel de meest beoefende sporten.³¹ Daarbij komt nog de bloei van ‘nieuwe’ sporten zoals extreme sporten en alternatieve sporten.

Bij extreme sporten zijn mensen vaak op veel manieren betrokken. Het gaat niet alleen om de sporters zelf, maar ook om de organisatoren en volgers van de sport. De interesse in extreme sport is in de laatste jaren toegenomen, ook dankzij de enorm gegroeide aandacht van media, een ontwikkelde organisatie en snelle verschuiving van een sportsubcultuur naar een consumptiecultuur.³²

Er bestaan verschillende manieren waarop de extreme sporten in de media worden gepresenteerd. Afhankelijk van de doelgroep kunnen wij de media in twee soorten verdelen. De eerste mediasoort is voor het brede publiek bestemd. Hiertoe behoren algemene dagbladen, tijdschriften, radio, internetnieuwsdienst of persagentschap.

³¹ Breedveld, K.; Tiessen-Raaphorst, A. *Rapportage sport 2006* [online]; Sociaal en Cultureel Planbureau, Zie link:
https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2006/Rapportage_Sport_2006
(gebruikt op Nov 01, 2017)

³² Lucassen, J.; Salome, L.; Wisse, E. *Leefstijlsport, een conceptuele verkenning* [online]; Zie link:
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=1850&m=1422882957&action=file.download>
(gebruikt op Nov 01, 2017).

Het is zeker dat de manier waarop in de pers, radio en televisie over een bepaalde groep of onderwerp wordt bericht een grote invloed heeft op de mening van de bevolking. De meeste media beschrijven extreme sporters als "gekke" mensen, die hun leven voor populariteit riskeren. Hierop baseert veel mensen hun mening.

A.F. Wahlberg and Lennart Sjöberg (2000) ondersteunen dit: *"The prevailing notion (not only among risk researchers) is that the media exaggerate some risks and ignore others ... sacrificing objectivity for sensationalism."*

Het accent op risico helpt niet om het begrip voor extreme sporten in de samenleving en bij het publiek te bevorderen.

Net zoals de pers zijn ook films over extreme sporten op tragedie gericht. Maar om de films zo aantrekkelijk mogelijk te maken is de verhaallijn vaak fictie. De karakters verrichten vaak stunts die de wetten van de natuur te boven gaan, of gebruiken fictieve of onjuiste methodes en technologie.

Er zijn echter gespecialiseerde media gericht op sporters. Deze vakbladen, tijdschriften of documentairefilms zijn op een bepaald onderwerp gericht. De bekendste tijdschriften in Nederland over allround klim- en bergsport zijn bijvoorbeeld Hoogtelijn en Bergwijzer. Ze bevatten reportages over wandel- en klimgebieden, verslagen van spraakmakende beklimmingen en informatie over techniek, materiaal en veiligheid in de bergen. Deze speciaal gericht tijdschriften zijn voor een bepaalde groep bedoeld, en dienen om die groep van sporters te informeren en te inspireren.

De hoofdredacteur van Hoogtelijn, Peter Daalder, legt in tijdschriftnummer van 2/2017 uit waaraan nieuws moet voldoen om gepubliceerd te worden. De basis regel voor wat nieuwswaardig is, is dezelfde als een journalistiek gezegde: nieuws is wat afwijkt van de norm. Maar de norm van de expeditie-bergsport en het belang van een expeditie is in de loop van de tijd veranderd. De beklimmingen zijn vergemakkelijken dankzij de opkomst van lokale reisbureaus, trekking agentschappen, technische mogelijkheden en beschikbaarheid van informatie op internet. Daarom heeft Daalder criteria bepaald voor wat vermeldenswaardig in Hoogtelijn is. Het eerste criterium is dat expedities vermeldenswaardig zijn als ze door de Commissie Expedities en Alpine Topsport worden ondersteund. Van groot

belang zijn beklimmingen in de Himalaya, Andes en Alaska en ook beklimmingen van achtduizenders. Belangrijk zijn tochten, die in extreem, bijzonder of vreemd gebied worden ondernomen. Privé georganiseerde expedities op zes- en zeveduizenders zijn ook waardevol. Verder hebben expedities van beeldbepalende Nederlandse bergsporters een grotere kans op een plek in Hoogtelijn. De redactie van Hoogtelijn is goed geïnformeerd in het kader van bergsport, maar door de bloei van commerciële expeditie- en reisbureaus kan De NKBV Commissie Expedities & Alpiene Topsport iets missen.³³

5.2. Geschiedenis van het mediabeeld over alpinisme in Nederland

Algemene kranten hebben geen criteria wat nieuwswaardig in verband met bergsport is. Ze kunnen ons allerlei soorten informatie aanbieden, die geen nieuwswaarde hebben. Voor de inhoudsanalyse van krantenberichten over alpinisme gebruik ik Delpher, dossier voor algemene artikels. De nationale website met gedigitaliseerde boeken, kranten en tijdschriften, bevat Het Algemeen Handelsblad van 1828 tot 1970. Ook is de opvolger NRC Handelsblad van 1970 tot 1995 beschikbaar. Ook bevinden zich hier zeventig regionale kranten, zoals kranten uit Twente, Brabant, Limburg en Groningen.

Eerste artikel over alpinisme in de Nederlandse geschiedenis

In Delpher staat het eerste artikel ³⁴over alpinisme in 8 verschillende kranten: in het Algemeen Handelsblad (op 13-07-1894), De Maasbode (14-07-1894), de Nieuwe Tilburgsche courant (15-07-1894), de Delftsche courant (15-07-1894), de Haagsche courant (16-07-1894), de Haagsche courant (16-07-1894), De grondwet (07-08-1894) en Soerabaijasch handelsblad (24-08-1894).

³³ Daalder, P.; *WAT IS NIEUWSWAARDIG* [online]; NKBV, Zie link: <https://www.nkbv.nl/alpinisme/expedities/wat-is-nieuwswaardig> (gebruikt op Nov 01, 2017).

³⁴ ALLERLEI.". "De Maasbode". Rotterdam, 14-07-1894. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB04:000165849:mpeg21:a0009>

Het bericht geeft ons een negatief beeld van het uitoefenen van bergsport, namelijk van twee bergklimmers, "*waaghalzen*", die door eigen schuld naar beneden gestort en omgekomen zijn. Het artikel verwijst naar het werk van de hoogleraar Kraft-Ebing *Über gesunde und kranke Nerven: "dat onzinnig is, als de kantoorheren en "stadsmenschen" met zwakke spieren alpentochten ondernemen"*. Er werd afgeraden naar de bergen te gaan hoewel veel mensen de behoefte hebben naar de bergen te gaan om zich lichamelijk en geestelijk gezond te voelen. Maar de natuur kan gevaarlijk zijn. Wandeltochten kunnen voor mensen goed zijn, maar als iemand wil alpinisme wil beoefenen begint men aan hun normaliteit te twijfelen. De alpinisten worden in het artikel "*dégénérés supérieurs*" genoemd. Dan wordt geschreven dat alleen mensen met psychische aandoeningen omdat ze "*niet geheel gezonde hersenen*" hebben door de alpenongelukken kunnen worden aangetrokken. In het artikel wordt ook nog verwezen naar de mening van Paul Aubry³⁵: "*dat het alpinisme aan aanstekende werking van nihilistische, anarchistische en andere misdadige gedachten eng gebonden is.*" Aan het eind acht de hoogleraar belangrijk dat : "*de pers het ontstaan van boze gedachten zoveel in haar vermogen is, voorkomt, door niet toe te geven aan de zucht naar sensatie, maar zich ten hoogste beperkt tot het mededelen der feiten.*"³⁶

Alpinisme wordt in dit artikel al als sport beschouwd. Maar het artikel geeft ons over alpinisme een heel negatief beeld. De beoefenaars van alpinisme worden herhaaldelijk en sterk belasterd. Bovendien worden ze in drie talen vernederd met benamingen zoals *waaghalzen*, *stadsmenschen*, *dégénérés supérieurs* en *niet geheel gezonde hersenen*. Voor de gewone lezer kan het artikel grote invloed hebben omdat het naar het werk van de "wel bekende" Weense hoogleraar Kraft-Ebing en Franse antropoloog Paul Aubry verwijst. Het artikel kan voor de lezer grote invloed hebben omdat het naar internationale studies verwijst. Bovendien werd dit artikel in acht verschillende kranten gepubliceerd. Dit artikel evalueer ik als invloedrijk en het verwijst op een negatieve manier naar alpinisme.

³⁵ Paul Aubry (1858-1899) is een doctor van Saint-Brieuc. Hij is de auteur van *La contagion du meurtre*, een studie van criminele antropologie.

³⁶ ALLERLEI.". "De Maasbode". Rotterdam, 14-07-1894. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB04:000165849:mpeg21:a0009>

Het eerste gebruik van het woord alpinisme in de Nederlandse media

Het woord **alpinisme** werd al eerder op 04 november 1887 in het Algemeen Handelsblad gebruikt. Het bericht kwam uit Parijs. Hierin bepaalde Ferdinand de Lesseps de datum van de voltooiing van het Panama kanaal op 3 februari 1890. Dan verwijst het bericht naar de anti-Franse buitenlandse politiek van Francesco Crispi. Hij was geïnteresseerd in Franse delen van Alpen. Bij het beschermen van dit gebied heeft de Franse Club Alpin groot voordeel. De militaire belangen en beoefening van het alpinisme was als noodzakelijk beschouwd. In het artikel staat dat de Franse bevolking in het alpinisme veel gevaar ziet. Toch bestaat in Frankrijk de Franse Alpenclub Vereeniging met 7000 leden op 39 afdelingen. In het artikel worden andere voordelen van de bergsport beschreven, zoals het feit dat de kennis van hoge bergen van onschatbare waarde voor de geologie, botanie en sterrenkunde is, dat bergsporters meer aan lichaamsvoefening doen en meer aan de ontwikkeling van moed en geestkracht werken. Bovendien bewijst men in dit opzicht een grote dienst aan het land, omdat door bergsport een gezonde en sterke bevolking wordt behouden.³⁷

Dit bericht heeft aan het begin niets te maken met alpinisme, maar met buitenlandse politiek. Volgens dit artikel heeft het beoefenen van bergsporten voordelen voor de natie omdat bergwandelingen helpen met het onderhouden van sterke militaire en gezonde bevolking. Eigenlijk toont iedereen die aan deze sport doet liefde voor het vaderland. Dankzij lichaamskracht kan het land beter tegen vijandige aanvallen beschermd worden. In dit artikel wordt door alpinisme het nationale gevoel ondersteund. Het geeft aan alpinisme een positieve beeldvorming.

³⁷ "BUITENLAND. Uit Parijs. PARIJS, 1 Nov. (Part. Corr.)". "Algemeen Handelsblad". Amsterdam, 04-11-1887. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010129473:mpeg21:a0003>

Eerste interview met Nederlandse alpinist

Het eerste interview met een Nederlandse alpinist wordt op maandag 1 februari 1926 in de Haagse Courant¹⁹²⁶ gepubliceerd. Hierin werd Karakorum-reiziger Ph. Visser geïnterviewd.³⁸

Onmiddellijk na aankomst van zijn tweede expeditie in het Aziatische hooggebergte werd hij met zijn vrouw slachtoffer van talrijke interviewers en fotografen. Hoewel De Visser geen voorstander van interview was, had hij zonder enige problemen de verslaggever en journalist van Haagse courant ontvangen. Aan het begin heeft hij problemen om zijn expeditie goed te herinneren. Het bleekt dat hij nu blij terug in Nederland is.

Dan is er de sprake over de gezondheidstoestand van hem en zijn reisgezellen. Niemand heeft in dat opzicht iets ernstigs gehad. Ze zijn fit en wel teruggekeerd. Hij en zijn vrouw voelen zich beter dan ooit en dat ondanks de inspanning en ontberingen van de expeditie. Het doel van de expeditie was vooral wetenschappelijk en het sportieve element kwam daarbij vanzelf. Dit in tegenstelling tot de Engelse Mount Everest expeditie, die alleen sportieve redenen had, *de overtreffende trap van alpinisme*. Het doel van Vissers was echter de Centraal-Aziatische waterscheiding op te sporen en in kaart te brengen. Het bleek dat de resultaten van hun expedities belang voor geografie, zoölogie en botanie zouden hebben. Hoewel er veel moeilijkheden tijdens de tocht zijn geweest, is de expeditie door de bergen in Karakorum en Hindukush niet te vergelijken met bergbeklimmingen in de Alpen. De gevaren bestaan vooral uit lawines, die door de enorme temperatuurverschillen worden veroorzaakt, de plotselinge stijgingen van de rivieren waardoor de weg naar het basiskamp was afgesloten en gebrek aan drinkbaar water.

Door cultuurverschillen hebben ze één van de meest bijzondere ervaringen beleefd. Tijdens het bezoek van het dorpje met bewoners die nog nooit blanken hadden gezien hielden alle vrouwen van deze dorpjes zich schuil. De bescherming van vrouw Visser in deze sterk patriarchale maatschappij was haar toeristisch

³⁸ "STADSNIEUWS. Een onderhoud met den Karakorumreiziger Ph. Visser.". "Haagsche courant". 's-Gravenhage, 01-02-1926. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB04:000144328:mpeg21:a0035>

kostuum, waarmee ze zich niet van de andere mannelijke expeditieleden onderscheidde. Eens waren ze op bezoek bij de Indische hoogwaardigheidsbekleeder. Hij had geen begrip voor Europese vrouwen die in het gezelschap van mannen een tocht ondernamen.

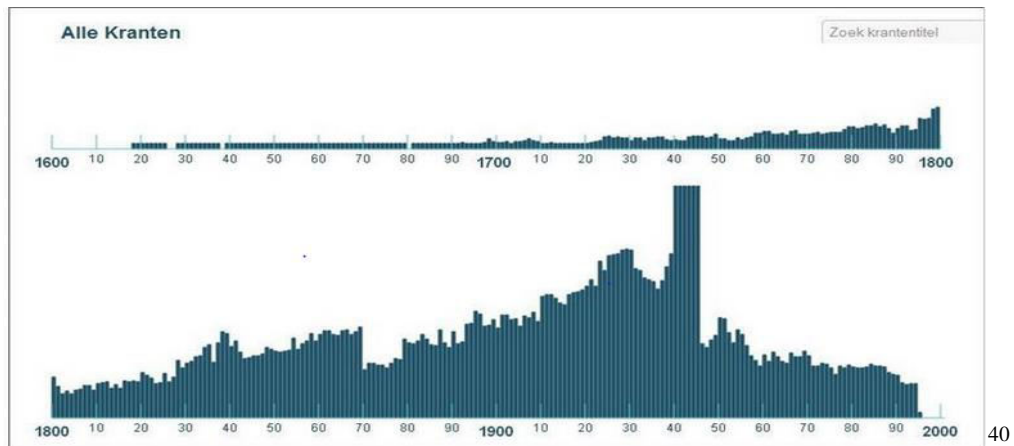
Aan het eind van het interview worden de plannen voor de toekomst besproken. In de nabije toekomst zal Vissers een paar dagen rusten, dan begint hij met zijn serie lezingen en daarna vertrekt hij naar Zweden voor een tijd waar hij een boek zal schrijven. Over de derde tocht zei hij dat is "nog toekomst melodie in mineur."³⁹

In dit eerste interview met de Nederlandse reiziger Visser wordt het alpinisme eigenlijk niet als een soort sport beschouwd. De bedoeling van Vissers expeditie was de ontdekking van nieuwe plaatsen in Karakorum die nog niet in kaart waren gebracht. Visser en zijn vrouw waren helden die moeilijke omstandigheden in een ongestuurd en vreemd land hebben overleefd. De expeditie van Visser werd door het volk bewonderd. Ze hebben behulpzame natuurwetenschappelijke uitvindingen gedaan, van november 1924 tot januari 1926 in vreemd land geleefd en veel gevaarlijke situaties overwonnen. Maar ze waren geen alpinisten, omdat alpinisme alleen sportieve bedoelingen heeft.

5.3. Ontwikkeling van het mediabeeld over alpinisme in Nederland

Al in het begin van de zeventiende eeuw ontstonden de eerste Nederlandse kranten. Maar de grootste groei van kranten begon in de tweede helft van de 19^e eeuw. Het landelijk dagblad Het Handelsblad ontstond in 1830. De dagbladpers werd in 1869 uitgebreid, vooral met kranten die op een christelijke, liberale of socialistische levensbeschouwing gericht waren.

³⁹"STADSNIIEUWS. Een onderhoud met den Karakorumreiziger Ph. Visser.". "Haagsche courant". 's-Gravenhage, 01-02-1926. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB04:000144328:mpeg21:a0035&identifier=MMKB04%3A000144328%3Ampeg21%3Aa0035&resultsidentifier=MMKB04%3A000144328%3Ampeg21%3Aa0035>

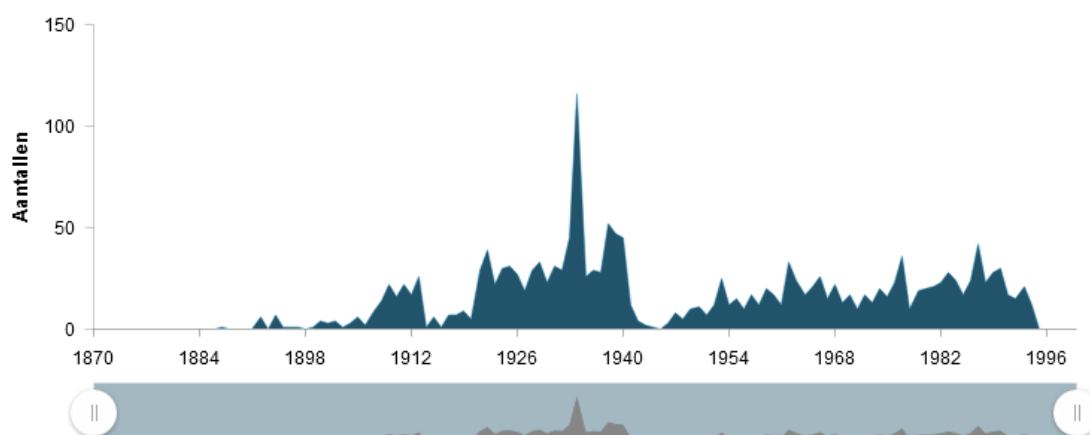

Tabel 3 De ontwikkeling van Nederlandse kranten

In de grafiek kunnen wij de ontwikkeling van de Nederlandse pers zien. De grootste toename werd tussen 1940 en 1943 geregistreerd. In deze periode van bezetting door Duitsland werd de pers in vrijheid belemmerd. Journalisten waren verplicht tot het Verbond van Nederlandsche Journalisten toe te treden. De oorlogsjaren veroorzaakten een gebrek aan grondstoffen voor de papierproductie. De papierschaarste leidde tot een reorganisatie van de pers. Bovendien werd de Nederlandsche Kultuurkamer ingesteld en een ieder bij de pers moest zich bij het Persgilde aanmelden. Omdat de omstandigheden voor de pers ongunstig waren, ontwikkelde zich in Nederland een illegale pers. (bijv. Vrij Nederland, Het Parool, De Waarheid). Door deze illegale pers is groei van artikelen zo opvallend.

Later na 1944 kwam in dieptepunt van artikelen omdat in die tijd het Tijdelijk Persbesluit werd afkondigt. Het besluit hield in, dat zonder toestemming van een Perscommissie geen bladen gepubliceerd mochten worden. Er mochten verschijnen alleen bladen die vóór 1943 ontstonden. Vanaf die tijd is de populariteit van de pers gedaald.

⁴⁰ Krantenoverzicht. [Online]. Zie link: <https://www.delpher.nl/nl/kranten> (gebruikt op Nov 14, 2017).

Tabel 4 Zoekresultaten voor artikels over alpinisme tussen 1870 tot 1996

In Delphener werden 1838 krantenartikelen gevonden vanaf 1870 tot 1996 die over alpinisme gaan. Opvallend is de enorme toename in het jaar 1934 wanneer deze sport in 116 krantenartikelen aandacht krijgt.

In de 19e eeuw werden alleen 17 berichten met het woord alpinisme gepubliceerd. De reden waarom er zo weinig over alpinisme in kranten werd gepubliceerd is dat de extreme sport nog iets onbekends en oninteressants was. Kranten waren nog zeer duur en ze waren gericht alleen op de elite die kon lezen. Later, in de tweede helft van 19^e eeuw begonnen de kranten zich op een breder publiek te richten. Aan het einde van de 19^e eeuw verschenen verschillende kranten gericht op de massa.

De meeste artikels in de 19e eeuw geven een negatief beeld over alpinisten. Deze artikels beschreven gevaarlijke alpentochten, het aantal slachtoffers van het alpinisme, bergziekte, alpinisten werden herhaaldelijk en sterk belasterd en de bergklimmingen werden als gevaarlijk en kostbaar aangeduid. In dit tijdperk verscheen alleen één neutraal bericht die een sporttentoonstelling⁴¹ beschrijft.

⁴¹"Sport-tentoonstelling te Scheveningen.". "Het nieuws van den dag : kleine courant". Amsterdam, 09-07-1892. Geraadpleegd op Delpher op 10-11-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010140460:mpeg21:a0066>

In de 20e eeuw verschenen 1827 artikels waarvan 976 landelijk verspreid en 657 lokaal.

De meest productieve periode was tussen 1930 en 1939. De andere periodes met het aantal artikels zijn: 1900-1909 (68), 1910-1919 (112), 1920-1929 (264), 1940-1949 (90), 1950-1959 (141), 1960-1969 (200), 1970-1979 (181), 1980-1989 (250), 1990-1999 (95).

Aan het begin van de 20^e eeuw tussen de jaren 1900 en 1909 waren de meeste artikels op ongelukken in de bergen gericht. Enkele titels ervan zijn: *De Zwarte Balans*, *Alpinisme: sinds juni 44 doden*, *Hoogteziekte*, *Paul Townend drama van de Eiger: Dagelijks feuilleton*.

Tot een verschuiving in hoofdonderwerpen over alpinisme in de media kwam in de periode van 1909 tot 1929 wanneer over de bergsport niet meer zo'n negatief beeld werd gegeven. De artikelen kunnen wij volgens behandelde onderwerpen in 4 groepen verdelen:

1. Titels met een negatief beeld van alpinisme: *Alpenongeluk uit Zurich*, *Sportman Heinz von Opel in het gebied van Gross Glockner vermist*, *Dood van Peter Banmann, die nog op zijn gouden bruiloft met zijn krasse ego op het Wetterhorn is geweest*, *Vakantie-ongelukken in Frankrijk*, *Alpinisme: bizarre ironie van het lot*, *Het lawine-ongeluk bij Fluelahospiz*, *Massaalpinisme: op Zugspitze 20 000 bezoekers op vijf dagen*
2. Bergsportverenigingen: *Nederland kort en goed Alpenvereniging: Koninklijke beschermheer, Koningin en prinsessen bij lezing over Andesexpeditie*, *Nederlandse expeditie gaat naar Himalaya onder auspiciën van de Koninklijke Nederlandse Alpenvereniging*, *Vijftig jarig jubileum van de Koninklijke Nederlandse Alpenvereniging*
3. Titels met prestaties in de bergsport: *De eerste bestijging van Mont blanc door Burchardt*, *Expeditie naar Mont Blanc met Rus Dimitry Gravosky*, *Koning Albert op Mont Blanc*, *Prof.Stomps in de Kaukasus Gasbek kreeg gelegenheid de botanicastudie op Mount Tacoma in Amerika doen*, *Nederlander ontdekt een nieuwe Matterhorn route*, *Alpensport op het polities congres*, *Beklimming van Mount Everest door Darjel Ding, dr.Kehl*

heeft Breithorn beklommen, Alpinisme: Een kranige prestatie, De Paus-Alpinist over Hoe de Monte Rosa werd overwonnen

4. Titels over de expeditie Visser: *De karakorum-reizigers, Koninklijke belangstelling voor de Karakorum-expeditie, De derde nederlandse karakorum-expeditie vertrokken, Karakorum-lezing van den heer PH. C. Visser. Het cursusjaar 1923-1924 van de Volksuniversiteit in Stockholm was met een lezing van den Philip Visser over "Bergtourisme" geopend*⁴²

Van 1909 tot 1929 wekt het alpinisme door krantenartikels sympathie bij het publiek. Door de media kunnen wij zien dat de maatschappij over alpinisme een positieve mening heeft. Het alpinisme bleek een gezonde verschijning van deze tijd. De prestaties van bergklimmers werden gewaardeerd, omdat de meeste artikels over successen in het alpinisme gingen. Er verschenen talrijke artikels en interviews met Visser die als held werd beschouwd. Een groot aantal artikels was op NAV en andere Alpenclubs gericht. Steeds meer reisbureaus begonnen actieve vakanties in de bergen aan te bieden. Zonder twijfel kwam dit ook door Chamonix als centrum van veel prachtige tochten met de Mont Blanc als grootste trekpleister.

In deze sport waren niet alleen bergklimmers, maar ook heiligen en koningen geïnteresseerd. De Italiaanse paus Achille Ratti had grote invloed op de christelijke bevolking. Hij en zijn vriend, priester Luigi Grasselli, waren de eerste klimmers die de top van de Monte Rosa via de Italiaanse zijde hadden bereikt. In 1890 stonden ze ook op de Mont Blanc. De besprekingen van Achille Ratti over alpinisme hadden een propagandistisch doel: *"Het ware alpinisme is geen halsbrekend werk, maar integendeel zuiver en alleen een ondernemen van voorzichtigheid, beleid, moed, kracht en volhouden, gepaard met een groote gevoeligheid voor de schoonheden van de natuur, soms geweldig en overweldigend, maar juist dan het verhevenste en vruchtbaarst voor den geest tot beschouwen*

⁴² Artikels gepubliceerd vanaf 1909 tot 1929 in kranten: Algemeen Handelsblad, De Telegraaf, Haagsche courant, Nieuwe Tilburgsche Courant, NRC Handelsblad, De waarheid, Het vrije volk : democratisch-socialistisch dagblad

*geneigd!" "Dat Alpinisme ook een sterk intellectuele inspanning eist, maakt deze sport zoo boeiend."*⁴³

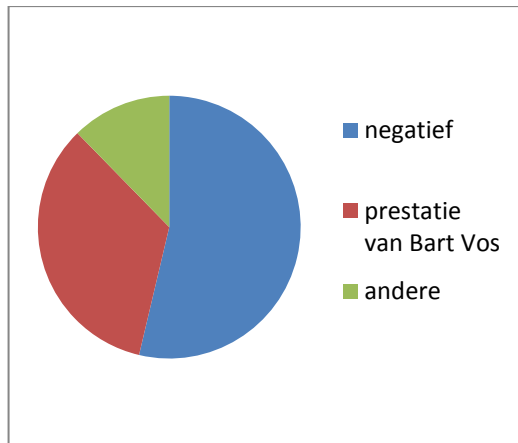
Tussen 1930 en 1939 werd de grootste toename van krantenartikelen over alpinisme geregistreerd. De meeste artikels werden in het jaar 1934 gepubliceerd. Het hoofthema van deze artikels was de dood van Koning Albert. De Belgische Koning Albert overleed na een val van de rotsen in Marche-les-Dames in de nacht van 17 op 18 februari 1934. Daarbij waren er geen getuigen aanwezig en sindsdien is er veel gespeculeerd in de pers over zijn dood. Albert I was een ervaren en enthousiaste alpinist, die zelfs de Mont Blanc heeft beklommen. In 1934 verschenen 116 artikels over alpinisme waarvan bijna de helft het ongeluk beschreef: *Een klassiek alpinistisch ongeluk, Het voornaamste slachtoffer der bergsport, België: hoe het ongeluk koning Albert overkwam, de tragische dood van koning Albert op de plaats van het ongeluk, koning Albert van België verongelukt bij het bergklimmen van een rots bij Namen, Hoe de koning om het leven kwam, zijn lijk zondagochtend gevonden, Vreeselijk einde, België in rouw gedompeld, noodlottig einde van koning Albert I, etc.*

In 1934 zijn er naast het nieuws over de dood van de Belgische koning nog andere negatieve berichten over de bergsport verschenen: *Alpinisten in de bergen verongelukt, De bekende alpinist en skilooper Matteo Noggler ongeval bij de rotsen van Gaillands, Slachtoffers van den Himalaya. Hoe Merkl, Wieland en Welzenbach in nacht en sneeuwstorm omkwamen. Zij stierven met het duel in zicht, De ongelukkige Duitse Himalaya-expeditie. Uitvoerig rapport over het verongelukken van drie der bergbeklimmers en enkelen van hun dragers*

Er verscheen echter ook positief nieuws over alpenprestaties. Maar deze vormen alleen een minderheid, met titels zoals *Lahore, Een nieuw vrouwelijk record voor bergbeklimmen werd gevestigd, Verhandeling van M. W. Jolles over Twee Bernina-bestijgingen, De eerste algemene vergadering van de Union internationale des Associations d'Alpinistes is plaatsgevonden, Bergbeklimmers tot bestijging van den Smeroe van de Zuidzijde.*

⁴³ "Paus Pius XI als Alpinist.". "De Tijd : godsdienstig-staatkundig dagblad". 's-Hertogenbosch, 19-03-1924. Geraadpleegd op Delpher op 10-11-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010530371:mpeg21:a0085>

Statistiek: berichtgeving over alpinisme in 1980-1989

De tweede grote toename van artikelen over alpinisme was tussen de jaren 1980 en 1989. In deze periode verschenen 203 artikelen die over alpinisme hebben gingen. Daarvan geven er 109 een negatief beeld met titels over schokkende feiten over dramatische beklimmingen, mislukte expedities, slachtoffers, risico's van alpinisme, ongelukken etc.

De tweede grote groep berichten is op alpinist Bart Vos gericht, Er verschenen 69 krantenartikelen over zijn succes als eerste Nederlander op de Mount Everest. Hij kreeg in 1984 titel sportman die aan een Nederlandse sporter tijdens een sportgala toegekend wordt. In deze tijd werd hij zonder twijfels als de eerste Nederlander op Mout Everest beschouwd.

De overige artikelen behandelen verschillende onderwerpen, bijvoorbeeld: *Oprichten van de Rotterdammerse bergklim-school, eerste Duitse documentaire die de geschiedenis van het Alpinisme in beeld brengt en enorme interesse van de Nederlanders in sportieve vakanties en avonturen.*

Later vanaf 1900 werd de bergsport in positieve zin beschreven. In deze artikelen werden prestaties in de bergsport op internationaal en nationale schaal beschreven. Er waren bewonderenswaardige alpinisten zoals Vissers die met verschillende ontdekkingen voor natuurwetenschappen van zijn expeditie is teruggekomen. Een andere alpinist met grote invloed was paus Achille Ratti, die alpinisme met groot enthousiasme beschrijft. In deze tijd kunnen wij een bloei van stichtingen die het alpinisme ondersteunen zien.

Dan tussen 1930 en 1939 kunnen wij een verschuiving in het mediabeeld over alpinisme zien. Het aantal artikels over alpinisme die met dood samenhang groeide. De grootste toename van berichten over alpinisme was in het jaar 1934, wanneer de Belgische koning Albert na een steenlawine was overleden. Vanaf de tweede helft van de 20e eeuw begon men meer met negatieve berichten over expedities in het hooggebergte. Het nieuws stonden vol risico's.

5.3.1. Advertenties over alpinisme

Een deel van de berichten tussen 1870 en 1996 wordt gevormd door verschillende soorten advertenties, zoals: *meest actieve vakanties in Alpenbergen, huttentochten, vakanties onder Mont Blanc, actieve vakanties in Nepal, adventure in Ardennen: kayak, mountainbike aanbieden.*

*Uit het artikel: "...Heerlijk die angst om opgepeuzeld te worden door een beer. Dat bevrijdt je van stress..."*⁴⁴ van Henny Korver en Ron Govaars. Volgens dit artikel zijn steeds meer Nederlanders die door avontuurlijk reizen worden aangetrokken. Door de groei van het aantal reisbureaus kregen alle mensen de kans om op expeditie te gaan. "Avontuur is een trend, zoals McDonald's hamburgers en Nike schoenen", vertelt marketing-manager Rob Peters van Neijenhof. De laatste jaren gingen steeds meer Nederlanders op vakantie met extreme sporten. De visie van psycholoog en alpinist Paul Hopster is dat de groep mensen die in avontuurlijke dingen geïnteresseerd is, groter zal worden. Hij deed onderzoek naar de bevindingen van alpinisten tijdens de Nederlandse Himalaya-expeditie in 1977. "De gezondheid en de conditie van de mensen wordt verbeterd zodat ze er gemakkelijker aan kunnen beginnen en men weet daarbij wel dat echt levensgevaar lang niet altijd aanwezig is." De visie in de nabije toekomst zijn speciale avonturenreizen voor hardwerkende managers.

Andere bijzondere advertenties voor actieve vakanties hebben alpinisme naast watersport, deltavliegen en golf in Scotland aangeboden. De reisbureaus

⁴⁴ "door Henny Korver en Ron Govaars „...Heerlijk die angst om opgepeuzeld te worden door een beer. Dat bevrijdt je van de stress..." Wildwaterkanoën... spanning en gevaar NEDERLAND OP AVONTUUR „Wij zijn verbaasd over de anorme interesse van de Nederlanders" „De laatste jaren is er sprake van een sneeuwbaaleffect"". "De Telegraaf". Amsterdam, 30-03-1985. Geraadpleegd op Delpher op 10-11-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:011206852:mpeg21:a0856>

verbonden alpinisme met wandelingen in Corsica, waar de hoogste berg 2500m is. Alpinisme als vakantiebestemming werd met skiliften, langlauf, tennis, wandelen, zwemmen, vissen, winkelcentrum, hotel en restaurants aangeboden. Dus het alpinisme werd met allerlei comfort en accommodatie aangeboden.

In verband met alpinisme verschenen er nog andere advertenties bijvoorbeeld voor een school voor alpinisme aan de Franse Riviera of advertenties voor de Noorse wandelschoenen voor wandelingen in het hooggebergte.

Samenvatting

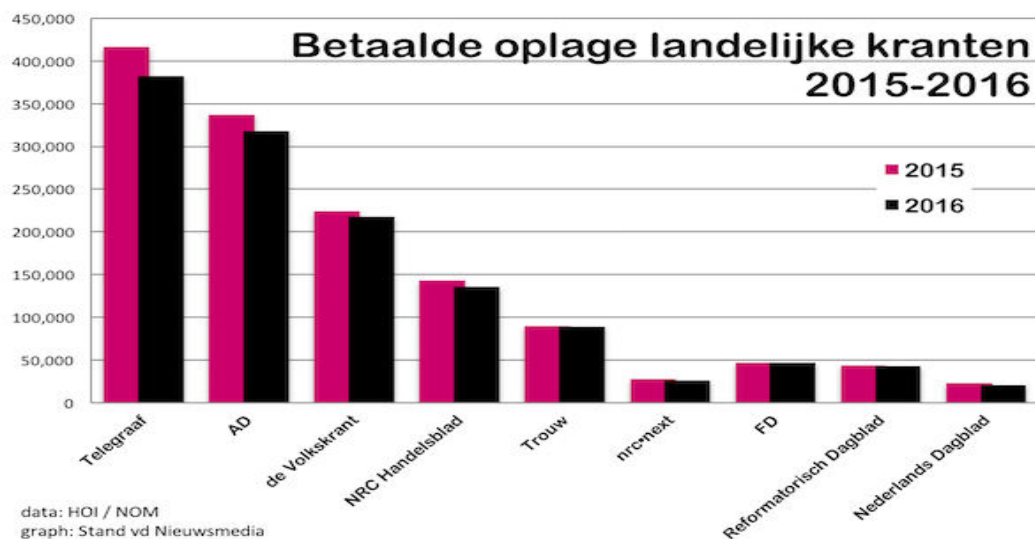
Samenvattend was de ontwikkeling van het mediabeeld van het Nederlands alpinisme van 1870 tot 1996 heel gevarieerd. In de eerste krantenberichten werd alpinisme negatief weergegeven. De auteur van het eerste artikel had geen begrip voor alpinisten hij gaf aan bergklimmers verschillende denigrerende benamingen. De andere artikels beschreven alpinisme als een gevaarlijke sport met hoog getal slachtoffers en allerlei soort risico's.

Maar aan de andere kant begon men meer met advertenties voor actieve vakanties. Uit het artikel: "*...Heerlijk die angst om opgepeuzeld te worden door een beer. Dat bevrijdt je van stress...*"⁴⁵ en toename van advertenties welke alpinisme als vakantiebestemming aanbieden is zeker dat de gewone Nederlanders door gevaar worden aangetrokken. Extreme sport is een populaire vakantiebestemming voor een breder publiek geworden. Mensen begonnen gevaarlijke ervaringen op te zoeken en ze wilden hun vrije tijd avontuurlijk doorbrengen. Daarom werd het toerisme meer op actieve vakanties gericht.

⁴⁵ "door Henny Korver en Ron Govaars „...Heerlijk die angst om opgepeuzeld te worden door een beer. Dat bevrijdt je van ie stress..." Wildwaterkanoën... spanning en gevaar NEDERLAND OP AVONTUUR „Wij zijn verbaasd over de anorme interesse van de Nederlanders" „De laatste jaren is er sprake van een sneeuwbaaleffect"". "De Telegraaf". Amsterdam, 30-03-1985. Geraadpleegd op Delpher op 10-11-2017, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:011206852:mpeg21:a0856>

6. Hedendaags mediabeeld van alpinisme in Nederland

Nederland kent veel verschillende kranten, die in twee hoofdgroepen op basis van verspreiding wordt verdeeld. De Telegraaf Media Groep is een groep kranten met landelijk verspreidingsgebied, waaronder De Telegraaf, NRC en Metro. Een andere grote groep in de mediamarkt is de Persgroep. De persgroep bestaat uit lokale kranten zoals het Brabants Dagblad, de Gelderlander, Eindhovens Dagblad, maar ook de landelijke Volkskrant.

Tabel 5 Betaalde oplage landelijke kranten 2015- 2016 ⁴⁶

Volgens de laatste cijfers van het Nationaal Onderzoek Multimedia zijn de meest gelezen kranten Telegraaf, AD en de Volkskrant. Hoewel de Nederlandse kranten elk jaar minder populair worden, hebben ze nog steeds door de snelle informatieverspreiding grote invloed op het vormen van de publieke opinie.

⁴⁶ Oplage 2016: Telegraaf grote verliezer, Trouw en FD bijna stabiel [Online] Zie link: <https://www.svdj.nl/de-stand-van-de-nieuwsmedia/oplage-2016-telegraaf-grote-verliezer-trouw-en-fd-bijna-stabiel/> (gebruikt op Nov 14, 2017).

6.1. Alpinisme in de hedendaagse pers

De berichten over alpinisme tussen de jaren 2016 en 2017 beschrijven verschillende ongelukken in de bergen. In De Telegraaf verschenen 12 artikels over bergbeklimmen waarvan er 9 fatale gevolgen bij beklimmen van verschillende bergen in de wereld beschrijven. Maar in de meeste gevallen verschijnen berichten over incidenten op de Mount Everest. We komen ook mislukte bergbeklimmingen in andere gebergtes tegen.

De titels van berichten over alpinisme met mislukte expeditie zijn bijvoorbeeld: *Zeventien bergbeklimmers verrast door lawine*⁴⁷, *Bergbeklimmers dood na val in Italiaanse Alpen*⁴⁸, *Nederlander (53) overlijdt op top Kilimanjaro*⁴⁹, *Geschokt door bergdrama (Nederlandse vader (57) en zoon (20) komen om in Italië)*⁵⁰ *Dodelijk jaar voor Nederlandse alpinisten*⁵¹, *Beroemde klimmer dodelijk ten val in Himalaya*⁵²

⁴⁷Zeventien bergbeklimmers verrast door lawine. [Online] **2017**.

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/901767/zeventien-bergbeklimmers-verrast-door-lawine> (gebruikt op Nov 17, 2017).

⁴⁸ Bergbeklimmers dood na val in Italiaanse Alpen. [Online] **2017**. Zie link:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/318154/bergbeklimmers-dood-na-val-in-italiaanse-alpen> (gebruikt op Nov 17, 2017).

⁴⁹ Nederlander (53) overlijdt op top Kilimanjaro. [Online] **2017**. Zie link:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/556834/nederlander-53-overlijdt-op-top-kilimanjaro> (gebruikt op Nov 17, 2017).

⁵⁰ Dodelijk jaar voor Nederlandse alpinisten. [Online] **2016**. Zie link:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/378927/dodelijk-jaar-voor-nederlandse-alpinisten> (gebruikt op Nov 18, 2017)

⁵¹ Beroemde klimmer dodelijk ten val in Himalaya. [Online] **2017**. Zie link:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/145014/beroemde-klimmer-dodelijk-ten-val-in-himalaya> (gebruikt op Nov 18, 2017)

Stelling: Bergbeklimmen is eigen risico. [Online] **2016**. Zie link:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/408387/stelling-bergbeklimmen-is-eigen-risico> (gebruikt op: Nov 18, 2017).

Op 30 mei 2016 stond in De Telegraaf de stelling van de dag met de titel: *Bergbeklimmen is eigen risico*.⁵³ De belangrijkste kritiek ging over de drukte in de Himalaya. Dit veroorzaakt dodelijke ongelukken van bergbeklimmers op de Mount Everest. De stelling luidt dat het alpinisme een onverantwoord gevaarlijke sport is.

Een andere mening met de titel: *Ze brengen sherpa's en reddingswerkers in gevaar, Durfal moet het zelf weten*⁵⁴ bekritiseert de toeristische handel op de Mount Everest. Volgens Eline Verburg, de auteur van artikel heeft deze berg al zo vaak beklommen en elk jaar wordt de beklimming makkelijker, dat iedereen nu weet dat de beklimming mogelijk is. Ze is van mening dat mensen de berg met rust zouden moeten laten, omdat het veel te druk en veel te vies met al die toeristen wordt.

Een ander bericht bewijst dat het alpinisme in massatoerisme is veranderd. De titel van het artikel is: *Defensie spendeert miljoen aan trip Himalaya. Mariniers zijn kwaad na dure klimreis*⁵⁵ De Mariniersleiding heeft bijna een miljoen euro in een expeditie voor zeven man naar de Himalaya geïnvesteerd. De expeditie was een feestelijke manier om het korpsjubileum te vieren. Volgens de marineleiding was het ook een serieuze militaire oefening. Maar de critici noemen deze expeditie een misleuk.

In mei 2016 stonden de kranten vol met de Nederlandse bergbeklimmer Eric Arnold die bij het afdalen van de Mount Everest is overleven. Eric Arnold wordt door de media niet als egoïstische bergklimmer beschouwd. Hij wordt met veel nationale trots verbonden. Baks van de Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging zegt dat: *"Hij was een aansprekende figuur. Zijn dood heeft niets te maken met zijn ervaring. De hoogte doet onvoorspelbare dingen met je lichaam."* Jorieke

⁵³ Stelling: Bergbeklimmen is eigen risico. [Online] **2016**. Zie link: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/408387/stelling-bergbeklimmen-is-eigen-risico> (gebruikt op: Nov 18, 2017).

⁵⁴ Uitslag Stelling: 'Durfal moet het zelf weten'. [Online] **2016**. Zie link: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/407849/uitslag-stelling-durfal-moet-het-zelf-weten> (gebruikt op Nov 18, 2017).

⁵⁵ Mariniers kwaad na dure klimreis. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/90961/mariniers-kwaad-na-dure-klimreis> (gebruikt op Nov 18, 2017).

Casteleijn, zijn vriendin zei: " *Ik ben trots op zijn moed om deze uitdaging nu weer aan te gaan, ook al had hij veel te verliezen.*"⁵⁶

Een bericht met een kritische kijk op bergklimmers beschrijft een actie van het opruimen van vuilnis op de Mount Everest⁵⁷ Het afval dat de klimmers achterlaten verandert de Mount Everest langzaam in een vuilnisberg. Het afval is hier niet het enige probleem, ook dode lichamen vervuilen één van de mooiste plekken ter wereld.

In de Volkskrant verscheen op 26. april 2016 het artikel met de titel: *Everest roept, maar waar zijn de klimmers? Vrees voor natuurrampen*⁵⁸ Hier werd er geconstateerd dat de toeristenklimmers voor nieuwe natuurrampen vrezen want in de week dat Nepal stilstaat bij de verschrikkelijke aardbeving van een jaar geleden, is het bijzonder rustig in het basiskamp van Mount Everest.

Naast de negatieve berichten over bergbeklimmen zijn er ook berichten met prestaties in deze sport. Een daarvan gaat over de succesvolle alpinist die de Everest-top tweemaal binnen een week heeft bereikt ⁵⁹ Kilian Jornet is een bergklimmer met een extreem uithoudingsvermogen en hoge klimsnelheid. Hij heeft twee keer in een week de top van de Mount Everest beklommen.

Het bericht met de titel *Tot het uiterste op Kilimanjaro*⁶⁰, geeft een positief beeld over bergbeklimmen. Het bericht is een reisverhaal in de rubriek *reizen*.

⁵⁶ Arnold zou nooit aan klim beginnen als hij zich niet goed voelt. [Online] **2016**. Zie link: <https://www.ad.nl/nieuws/arnold-zou-nooit-aan-klim-beginnen-als-hij-zich-niet-goed-voelt~a4e80386/> (gebruikt op Nov 18, 2017)

⁵⁷ Vuilnisbelt op Mount Everest aangepakt. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.ad.nl/buitenland/vuilnisbelt-op-mount-everest-aangepakt~aeb94597/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁵⁸ Rolf, B. Everest roept, maar waar zijn de klimmers?. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.volkskrant.nl/buitenland/everest-roept-maar-waar-zijn-de-klimmers~a4291388/> (gebruikt op Nov 21, 2017)

⁵⁹ Alpinist bereikt Everest-top tweemaal binnen een week'. [Online] **2017** Zie link: <https://www.ad.nl/buitenland/alpinist-bereikt-everest-top-tweemaal-binnen-een-week~afcc5510/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁶⁰ Tot het uiterste op Kilimanjaro. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.telegraaf.nl/vrij/854951/tot-het-uiteerste-op-kilimanjaro> (gebruikt op Nov 18, 2017).

Hoewel de redacteur Hortence Chen in het bericht allerlei levensgevaarlijke obstakels met het beklimmen van Kilimanjaro heeft beschreven laat ons hier de beklimming als een onvergetelijk moment zien.

Een ander bericht beschrijft het succes van de Nederlandse bergbeklimmer Olivier Vriesendorp die als elfde Nederlander de Seven Summits voltooit.⁶¹

Tussen het bizarre nieuws kunnen wij een bericht van 12 mei 2016 met de titel vinden: *Stel klimt drie weken naar misschien wel de adembenemdste trouwlocatie*⁶² Het artikel toont ons veel prachtige foto's van de bruiloft in het hooggebergte. Maar de achtergrond van de reis erheen is misschien minstens zo mooi. Voor zo een opvallende bruiloft was een jaar lange voorbereiding, drie weken door de sneeuw klimmen. Bovendien werd het bruidspaar ziek van de hoogte. Naast het geïdealiseerde beeld van de bruiloft stond nog foto waar de bruid bergschoenen onder de jurk aanheeft. Ze klauterde met een rugzak op haar rug naar een helikopter, waarmee het paar naar veilig werd teruggebracht.

Op 23 mei 2016 verscheen een artikel met de titel: *De aantrekkingskracht van de Mount Everest*⁶³ Ondanks het grote gevaar blijft de hoogste berg ter wereld velen aantrekken. Aldus Jon Krakauer begon de populariteit van het beklimmen van de Mount Everest met het bepalen van de hoogte van de berg. Toen werd ontdekt dat de Mount Everest de hoogste berg ter wereld is besloten mensen dat de berg beklommen moest worden, schreef hij in het boek *Into Thin Air*. Door het vaststellen van de Mount Everest als het dak van de wereld werd het een trofee. Hoewel er interessantere, mooiere en meer uitdagende bergen zijn om te beklimmen. De aantrekkingskracht ligt ook nog in de boeddhistische cultuur, de Sherpa's, machtige Yakken, en de legendarische Yeti.

⁶¹ Amstelvener voltooit als elfde Nederlander de Seven Summits. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.ad.nl/amsterdam/amstelvener-voltooit-als-elfde-nederlander-de-seven-summits~ae53dc0f/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁶² Stel klimt drie weken naar misschien wel de adembenemdste trouwlocatie. [Online] **2017**. Zie link: <https://www.ad.nl/bizar/stel-klimt-drie-weken-naar-misschien-wel-de-adembenemdste-trouwlocatie~aa7fd423/> (gebruikt op Nov 21, 2017)

⁶³ Genovesi, I. De aantrekkingkracht van Mount Everest. [Online] **2016**. Zie link: <https://www.volkskrant.nl/sport/de-aantrekkingkracht-van-mount-everest~a4306179/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

De bergbeklimmer George Mallory zei vlak voor zijn klim in 1924 over zijn doel om op de top te staan: "*Omdat hij er is.*" Volgens hem was de aanwezigheid van zo'n hoge berg al de uitdaging. Tot de dag van vandaag hebben ruim vierduizend verschillende klimmers de berg beklommen. Deze beklimming is al op grote schaal ondernomen, door mensen als bijvoorbeeld de 13-jarige jongen Jordan Romero, een man met één been Arunima Sinha, de 80-jarige Yiuchiro Miuta en de blinde Erik Weißenmayer.⁶⁴

Tijdens de beklimming naar Mount Everest zijn er tot nu toe echter bijna 300 klimmers omgekomen. Volgens de beroemdste bergklimmer Reinold Messner is het beklimmen van bergen verslavend. Hij legde de betekenis van de beklimming van de Mount Everest uit. Volgens hem gaan de alpinisten omhoog zodat ze weer naar beneden kunnen. Het terugkomen van zo een onmenselijke plaats is een heel sterke ervaring. Mensen zijn namelijk niet gemaakt om in zo'n eenzaamheid en kou te overleven. Als de bergklimmers van hun expeditie terugkomen, voelen ze zich alsof ze een nieuwe kans krijgen. De ervaring is zo sterk dat ze keer op keer de uitdaging opzoeken. Hoewel ze op de top van de wereld stonden, was dit niet het einde van alles. Ze zoeken steeds nieuwe uitdagingen op.

6.2. Alpinisme in de hedendaagse film

In de loop der tijd is de samenstelling van de media veranderd. Hiermee hangt ook de verschuiving van interesse voor diverse soorten media samen. Met technische ontwikkelingen komen nieuwe soorten media, die voor het publiek aantrekkelijker worden. In 1990 werd internet beschikbaar en vanaf deze tijd stijgt de interesse voor internet als medium. In een korte periode heeft internet naast de andere media een vaste plek veroverd. Daarbij kunnen wij een dalende trend van gedrukte media zoals tijdschriften en kranten bemerken. Dat is geen uitzondering op de algemeen dalende leestrends.

De mediastichtingen willen door een subjectieve kijk op gebeurtenissen een bepaalde groep lezers behouden. Daarom kan de betrouwbaarheid van kranten

⁶⁴ Genovesi, I. De aantrekkingkracht van Mount Everest. [Online] **2016**. Zie link: <https://www.volkskrant.nl/sport/de-aantrekkingkracht-van-mount-everest~a4306179/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

betwijfeld worden. Als meer betrouwbare gedrukte media kunnen wij gespecialiseerde tijdschriften beschouwen. Ze zijn meestal met deskundige artikels op een speciaal vakgebied gericht. Tussen de media die gespecialiseerd op alpinisme zijn staan nog boeken zoals biografieën en reisverhalen van bergklimmers. In 20 eeuw verschuift de aandacht van boeken naar film. Consumenten hebben steeds grotere interesse in speelfilms.

6.2.1. Hemelbestormers (2014)

Naast films voor entertainment bestaan er nog documentaire films die op feiten gebaseerd zijn. Aan dit soort films besteden mensen steeds meer aandacht. De bekendste Nederlandse documentaire bergfilm is Hemelbestormers (Killer Slope). Het ging op 26 december 2014 op NPO3 in première. De film is een waardevolle Nederlandse documentair met een unieke kijk op het beklimmen van de achtduizenders in de Himalaya. De film Hemelbestormers heeft in zowel binnenlandse als buitenlandse internationale competities gedraaid. Het heeft prijzen als Best Cinematography 2015 in Italië, Grand Prix DMFF 2015 in Nederland en Best Dutch Documentary 2014 in Nederland gekregen.

Volgens de regisseur Geertjan Lassche worden bergbeklimmers bewonderd. Het publiek houdt van de verhalen over expedities en benijden de moed, ondanks de vele dodelijke ongelukken. Maar het beeld van een grote expeditie is meestal subjectief omdat het door de klimmers zelf wordt gecreëerd.⁶⁵

Met de documentaire wou Geertjan Lassche verse blik op het alpinisme te vinden en zo hoog mogelijk mee te komen, want op grote hoogte ontstaan de echte dilemma's. Hij was in dit onderwerp geïnteresseerd omdat de meeste films over bergbeklimmen door de klimmers zelf zijn gemaakt. Anders dan journalisten kijken alpinisten tegen de bergsport, die aan de mores van alpinisme gewend zijn.⁶⁶

⁶⁵ Lassche, G. Egocentrisme levert ook iets op. [Online] 2017. Zie link: <http://www.geertjanlassche.com/film/hemelbestormers/> (gebruikt op Nov 21, 2017)

⁶⁶ Lassche, G. Egocentrisme levert ook iets op. [Online] 2017. Zie link: <http://www.geertjanlassche.com/film/hemelbestormers/> (gebruikt op Nov 21, 2017)

De documentairemaker Geertjan Lassche moest voor de film een half jaar intensieve trainingen volgen om met 13 Nederlandse expeditieleden naar het Himalaya gebergte te reizen. Hun doel was de top van Cho Oyo, één van de achtduizenders, te bereiken.

De Cho Oyu is een gevaarlijke berg, waar de bekende Nederlandse bergklimmer Ronald Naar in 2011 tijdens de afdaling omkwam. Dennis Verhoeve overleed in 2009 op de berg. Wilco van Rooijen leed hier al eerder aan zwaar bevroeringsletsel en heeft zijn teamgenoten verloren.

Uit de beschrijving van Nederlandse expeditie door de documentairemaker Geertjan Lassche en samenhangende artikels: *Egoïsme ten top*⁶⁷ *De waanzin van het bergbeklimmen Volkskrant*,⁶⁸ *Egocentrisme levert ook iets op*⁶⁹ *Bergbeklimmen vorm van koloniaaal toerisme*⁷⁰, *Ik was zo ziek als een hond*.⁷¹ wordt het alpinisme in de volgende punten bekritiseerd.

Uit deze artikels en film volgt dat problemen in alpinisme liggen bij het egoïstische gedragen van bergklimmers, zakendoen, risico's verbonden met de hoogte en geïdealiseerde beeld dat door bergfilms wordt gegeven.

Alpinisme vormt voor de inheemse bevolking in Himalaya de grootste deel van inkomsten. Daarom behandelen de toeristen met de sherpa's vaak zonder respect. De sherpa's helpen de klimmers de berg te beklimmen. Ze bereiden de

⁶⁷ Unger, U. egoïsme ten top. [Online] **2014**. Zie link: <https://www.vpro.nl/lees/gids/2014/51/vrijdag.html> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁶⁸ Reijmer, L. De waanzin van bergbeklimmen. [Online] **2014**. Zie link: <https://www.volkskrant.nl/film/de-waanzin-van-bergbeklimmen~a3787240/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁶⁹ Egocentrisme levert ook iets op. [Online] **2014**. Zie link: <https://www.vn.nl/egocentrisme-levert-ook-iets-op/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

⁷⁰ 'bergbeklimmen vorm van koloniaaal toerisme' Radio 1, Zie link: <https://www.nporadio1.nl/dit-is-de-dag/onderwerpen/242532-bergbeklimmen-vorm-van-koloniaaal-toerisme> gebruikt op Nov 21, 2017).

⁷¹ Ik was zo ziek als een hond Zie link: <https://www.rtl.nl/video/57131e95-302b-1152-4bdd-492f75a61eb5> (gebruikt op Nov 21, 2017).

route voor en dragen de meeste spullen voor westerse klimmers. De film laat ons zien hoeveel gewicht twee sherpa's voor één bergklimmer moet dragen. Het argument van bergbeklimmers is dat ze volgens de Nepalese normen goed verdienen. De meerderheid van de bevolking wil als drager werken, maar deze handel lijkt meer op een vorm van kolonialisme. In de film wordt uitgebeeld wat de situatie van de sherpa's is in scène waar hij met sherpa's thee drinken en sherpa's praten over hun economische situatie, die zal verslechterd als de waanzin van dit Himalaya-toerisme zichtbaar wordt. Maar sherpa's geloven op onuitroeibaar egocentrisme van alpinisten.

Verder wordt in deze artikels het toerisme in de Himalaya-landen besproken. Het toerisme stimuleert de economie van het land, dat nu van het toerisme bijzonder afhankelijk wordt. Maar de inkomsten in de toeristische sector fluctueren erg. Dat veroorzaakt economische instabiliteit in het land.

Bovendien worden de hoge kosten in het Himalaya-toerisme bekritiseerd. Elk van de expediteurs heeft 13.500 euro betaald, daar willen ze iets voor terugkrijgen. Ze moeten namelijk de top bereiken. Omdat ze voor de expeditie al hadden betaald ging de expeditie door, hoewel er een lawine was en ze naar beneden moesten lopen om de vermiste bergklimmer te redden.

De kernvraag van de regisseur was of de bergbeklimmer meedogenloos moet zijn om de top te bereiken. *"Voor de bergsport moet je een beetje egoïstisch zijn"*: zei Van de Gevel. Bijvoorbeeld het gedragen van Wilco van Rooijen als expeditieleider was egoïstisch. Hoewel hij expeditieleider was, voldeed hij niet aan zijn verplichtingen en zei: *"Sorry, we zijn niet aan het spelen in de Alpen, dit is gewoon de Himalaya. Je mag er toch vanuit gaan dat iemand voor zichzelf kan zorgen."* De achterblijvers bezwaarden over Wilco, de andere expeditie leider die een ongeplande toppoging voor eigen succes wou gaan en zijn verplichten als leider verwaarloost.

De andere aanmerking is de koppigheid van de alpinisten die ook vanwege allerlei risico's en onvoldoende lichamelijke sterkte de toppoging proberen. Ook de regisseur Lassche was helemaal uitgeput. Maar hij had gedachte dat hij later spijt ga

krijgen als hij iets belangrijks voor documentaire zal missen. Daarom besloot hij door te gaan. Maar hij voltooide de beklimming niet. Terug in Nederland had Lassche spijt dat ze niet hoger gingen. Pas in de montage wordt hem duidelijk dat het fataal kon eindigen. Vier keer gingen ze naar kamp 2 om daar de wacht te houden maar iedere keer waren de omstandigheden niet goed. De lawine had hen zomaar kunnen bedekken.

In artikels en in de film Hemelbestormers worden ook aandoeningen beschreven die door hoogte, ijle lucht en verschrikkelijke kou zijn veroorzaakt. Het grootste gevaar in de hoge bergen is de hoogteziekte. Mensen voelen zich licht in het hoofd, ze zien minder en vallen flauw. In deze omgeving lijden ze ook aan maagaandoeningen. Enkele van de klimmers braken en hebben vaak diarree. Door de kou kunnen mensen onderkoeld raken en als ze ook de uitputting nabij zijn neemt het risico op onderkoeling toe. Het kan bovendien bevrozingen veroorzaken die tot amputatie kunnen leiden.

Het laatste belangrijke punt van kritiek op alpinisme is gericht op het geïdealiseerde beeld dat gegeven wordt in andere bergfilms. De meest bergfilms kunnen wij door de ogen van de bergbeklimmers bekijken. Maar ze zijn meestal door Red Bull of de outdoor-industrie gesponsord. Er bestaan weinig onafhankelijke journalisten in deze subcultuur. Deze films hebben vergelijkbare dramatische ontwikkelingen waarbij de personages vaak als ‘helden’ eindigen.

6.2.2. Everest (2015)

Vanaf 2015 is wereldwijd de succesvolle Amerikaanse film Mount Everest in de bioscopen te zien. De film Mount Everest van regisseur Baltasar Kormakúr is gebaseerd op ware gebeurtenissen van een commerciële expeditie naar de Mount Everest in 1996 waarbij 8 klimmers en 4 sherpa's overleden. Baltasar Kormákur laat ons de spectaculaire groei van concurrerende expedities met onvoorbereide klimtoeristen zien. De ramp in 1996 wordt breed bekend en er worden vragen over de commercialisering van Everest gesteld. Helaas geeft de film geen inzicht waarom bergklimmers hun leven riskeren om deze berg te bereiken.

Rob Hall bezit het commerciële expeditiebureau Adventure Consultants. Aan het begin van de film neemt hij afscheid van zijn zwangere vrouw, die hij alleen thuis laat. Dan gaat hij naar het toeristische Kathmandu waar hij zijn klanten die ieder 64.000 dollar voor de expeditie moet betalen verwelkomt. Zijn beroep is gids in de bergen en hij moet ervoor zorgen dat iedereen veilig naar beneden van de Everest komt. Het team bestaat uit een uitgebreide verzameling van mannen en een vrouw. Onder anderen zijn in het team de journalist Jon Krakauer, postbode Doug Hansen, patholoog Beck Weather en de Japanse zakenvrouw Yasuko Namba. Hun motivaties om de top te bereiken zijn verschillend.

Op het basiskamp is het steeds drukker met amateur bergbeklimmers. Op de achtergrond kunnen we andere commerciële expedities zien die hun de klanten basis principes van het klimmen en gebruiken van de basisuitrusting leren. Dit is een indirecte kritiek op amateuristische toeristen die geen respect voor de bergen hebben. De schuld ligt bij de commerciële reisbureaus, die deze extreme tocht aan een groot publiek aanbieden. Hall wordt in de film als een zorgzame en goede gids voorgesteld. Hij koos als expeditieleiden alleen ervaren bergbeklimmers. Maar in werkelijkheid had niemand van Hall's team ooit een 8000 meter berg beklommen.

Hall biedt zijn collega-expeditieleider Scott Fischer aan om samen te werken en verbinden twee expeditieteams op 10 mei 1996 naar de top van de Everest. Hoewel er een storm is voorspeld, gaan de teams tocht. Vanaf het moment dat de storm komt, wordt het een spannend overlevingsverhaal. Alle levensgevaarlijke risico's en de strijd om veilig terug te komen worden getoond.

De film is gebaseerd op de verhalen van de overlevenden en gesprekken via de satelliet tussen Hall en zijn zwangere vrouw. Everest is ook geïnspireerd door de boeken *Into Thin Air* van de alpinist, auteur en journalist Jon Krakauer en *Left for Dead: My Journey Home from Everest* van Beck Weathers. Jon Krakauer zegt dat enkele details in de film verzonnen en lasterlijk zijn. Het personage van Hall wordt in de film met heroïsche kenmerken afgebeeld. In werkelijkheid wil Hall grotere populariteit voor zijn bedrijf krijgen. Hall had met Outside magazine afgesproken om advertentieruimte in het tijdschrift te krijgen in ruil voor een verhaal van de expeditie naar de Everest. Daarom wil hij de schrijver Krakauer in zijn team hebben. Hij zou oorspronkelijk met Scott Fischer's Mountain Madness team

klimmen. Maar Hall overtuigde hem, door het verlagen van de prijs voor de expeditie. Hall kreeg ook een vergoeding van Outside magazine voor de gemaakte kosten van Krakauer.

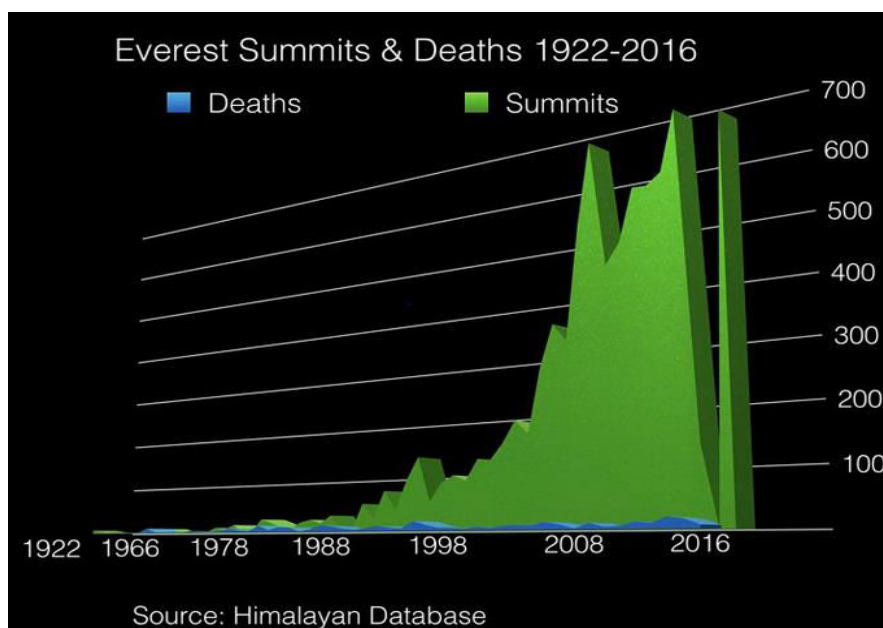
In het boek *Into thin air* richt Jon Krakauer zijn kritiek op de Mount Everest vooral op de toename van toeristen. Het aantal stijgt door het gebruik van commerciële gidsen die amateurs naar de top probeert te brengen. Ze worden persoonlijk begeleid, zorgen voor verzekering met vaste touwen in het pad naar de top, apparatuur en maken belangrijke beslissingen.

De concurrentie tussen de begeleidende bedrijven kan hebben geleid tot een wedstrijd wie meer klimmers naar de top zal begeleiden. Als gevolg van de concurrentie kan besloten worden de top te halen, ondanks storm, vertraging en onvoldoende flessen zuurstof. Op 10 mei 1996 probeerden vier commerciële expeditieteams de top te bereiken, maar tijdens de beklimming kwam een zware sneeuwstorm en door de drukte op de berg, waren de expedities te laat voor de top. De andere reden waarom velen in gevaar kwamen en enkele stierven was het opraken van de zuurstof. De klimmers maken belangrijke beslissingen die door het gebrek van zuurstof in hersenen werden beïnvloedt.

Krakauer zei over de beklimming van de Mount Everest dat het de grootste fout in zijn leven was. Hij wou dat hij nooit was gegaan. Na de traumatische ervaring van die tijd leed hij jarenlang aan posttraumatische stressstoornis en heeft hij nog steeds last van wat er toen gebeurde. Als hij terug in de tijd kon gaan zou hij nooit de Everest beklommen hebben.⁷²

⁷² Buxton, R. Jon Krakauer Says Climbing Mount Everest Was The 'Biggest Mistake' Of His Life. [Online]. Zie link: https://www.huffingtonpost.com/entry/jon-krakauer-climbing-mt-everest-was-the-biggest-mistake-of-my-life_us_55ce124ce4b055a6dab0273c (gebruikt op Nov 22, 2017).

7. Massatoerisme

Tabel 6 Everest Summits en doden 1922- 2016⁷³

Hoewel de media door krantenartikels en films in de meest gevallen de negatieve kant van bergsport laat ons zien, is het in massatoerisme veranderd. Hier geldt dat slechte reclame ook reclame is. In de Mount Everest-regio is de dramatische groei van toeristenaantallen sinds 2007 zichtbaar. In 1997 bezochten bijna 18.000 toeristen het gebied en het aantal toeristen blijft steeds stijgen.⁷⁴

Uit de statistiek bleek dat in 2016 641 klimmers de top van de Everest bereikt hadden. Het hoogste aantal van 658 toeristen werd in 2013 genoteerd. In totaal zijn van 1921 tot 2016 282 mensen (168 westerlingen en 114 sherpa's) op de Everest gestorven. Elk jaar vanaf 1921 stierven gemiddeld 4,8 mensen op de Everest. Opvallend is dat er in de moderne tijd van 2000 tot 2016 jaarlijks 6,9 klimmers jaarlijks omkomen. Helaas kunnen we verwachten dat deze toenemende

⁷³ Salisbury, R. The Himalayan Database. [Online] 2016. Zie link: <http://www.himalayandatabase.com/> (gebruikt op Nov 22, 2017).

⁷⁴ Sanjay, N. *Cultural and Social Capital, and Natural Disasters in Tourism-dependent Communities in Asia* [online]; University of Waterloo, 2016. Zie link: https://www.researchgate.net/profile/Sanjay_Nepal/publication/286458021_Tourism_and_change_in_Nepal%27s_Mt_Everest_Region/links/56cdc99108ae059e37533259.pdf (gebruikt op Nov 20, 2017).

trend van sterfgevallen zal doorgaan, omdat de berg elk jaar meer klimmers aantrekt. Maar in vergelijking met de toename van het aantal toeristen is het aantal doden gedaald.

Toeristen komen hier zonder respect voor de bergen en ze willen de top bereiken. Ze hebben onvoldoende of geen ervaring met klimmen. De toeristen, die voor het bergbeklimmen op hoogte onvoldoende voorbereid zijn kunnen voor sherpa's en de andere bergbeklimmers levensgevaarlijk zijn. Een sherpa zei in *National Geographic Magazine* *dat slechts de helft van de klimmers genoeg ervaring heeft om op expeditie te gaan.*⁷⁵

Maar toerisme in Nepal vormt een belangrijke bron van inkomsten. Daarom is het aantal klimmers in de berg steeds hoger. Soms staan klimmers in files op de Everest, gevormd door rijke en amateuristische toeristen. Naast deze toeristen moeten ook ervaren bergbeklimmers in de rij geduldig wachten. Hoewel ze weten dat tijd op zo'n hoogte kostbaar is.

Als gevolg van de wereldwijde vraag naar avontuurlijk toerisme hebben heeft de lokale bevolking een indrukwekkende toeristische infrastructuur met diensten en faciliteiten gebouwd. De transformatie van de traditionele dorpen heeft tot een maatschappelijke transformatie geleid. Er zijn bijvoorbeeld weinig huishoudens die niet afhankelijk van het toerisme zijn. Vandaag de dag besteedt een gemiddeld huishouden in de Himalaya meer tijd aan interactie met toeristen dan aan andere werkzaamheden in het dorp.

Het andere gevolg van de groeiende populariteit in alpinisme is milieuvervuiling. Toeristen laten in de bergen zuurstofflessen, verpakkingen van voedsel, uitwerpselen en resten van tenten achter. De Mount Everest wordt wel de hoogste vuilnisbelt ter wereld genoemd. Er is niet alleen een probleem met de rommel, maar ook de lijken van alpinisten worden op weg naar de top achtergelaten. Het bekendste slachtoffer is een klimmer met groene bergschoenen

⁷⁵ Goedkoper toegangkaartje Everest heeft ook nadelen[Online] 2016. Zie link:[https://www.volkskrant.nl/archief/goedkoper-toegangkaartje-everest-heeft-ook-nadelen~a3597404/\(Gebruikt op 22. November.2017\)](https://www.volkskrant.nl/archief/goedkoper-toegangkaartje-everest-heeft-ook-nadelen~a3597404/(Gebruikt op 22. November.2017))

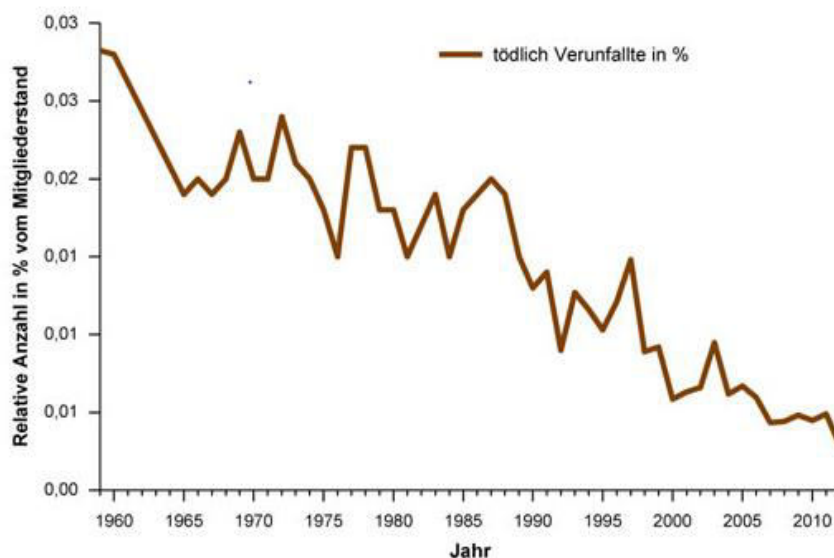
‘Green boots’. Het lijk is bij alle klimmers bekend omdat het een oriëntatiepunt is waar iedereen pauze houdt. Deze werkelijkheid roept vragen over moraliteit van de bergklimmers op.

8. Statistieken van bergsportongevallen

Omdat de maatschappij allerlei soorten risico's probeert te verminderen zijn er veel elementen van alpinisme de afgelopen jaren veiliger geworden. Er komen steeds nieuwe technieken en materialen, vormen van informatievoorziening, een betere opleiding en ontwikkelde infrastructuur. Een belangrijk deel van de toegenomen veiligheid is de kennis van allerlei risico's. De informatie is steeds eenvoudiger te bereiken. De NKBV besteed veel aandacht aan het opleiden en voorlichten van bergklimmers. De informatie geeft de NKBV in het verenigingsblad Hoogtelijn en op de website. Het informeren over de risico's van de bergsport helpt het aantal ongevallen in grote mate terug te dringen.

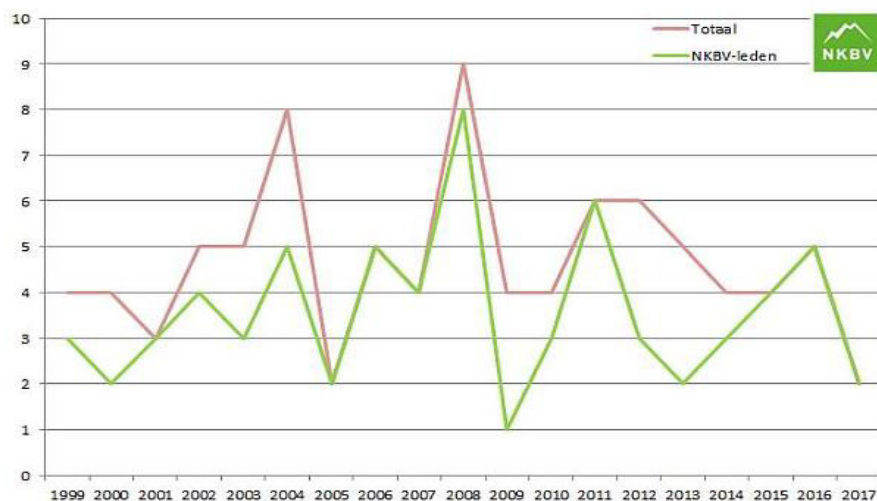
Door de statistieken van de NKBV, de Duitse Alpenvereniging DAV en de Oostenrijkse Alpenvereniging ÖAV over ongelukken in de bergen kan beoordeeld worden of bergsport zo riskant is, als de media ons laten zien. Uit het bovenstaande onderzoek bleek dat de meeste berichten over bergsport negatieve zijn. Men spreekt bijna altijd over een dodelijk lawineongeval, teruggevonden lichamen of vermissingen in de bergen. Bij elke nieuws moet je kritisch evalueren en afvragen of dat werkelijk het geval is.

De bergsport omstandigheden zijn van het weer afhankelijk. Het aantal ongevallen daalt elk jaar. Maar rampspoed verkoopt goed en daarom geven de meeste media een negatief beeld over alpinisme.

Tabel 7 Dodelijke ongevallen tussen 1959 en 2013

Ook uit de statistiek van de Duitse Alpenvereniging DAV bleek dat het absolute aantal dodelijke ongevallen tussen 1959 en 2013 daalt.

76

Tabel 8 Ongevallen in Nederlandse bergsporters per jaar van 1999 tot 2017

De grafiek van de NKBV toont de dodelijke ongevallen met Nederlandse bergsporters per jaar van 1999 tot 2017. De resultaten zijn gebaseerd op de bij de

⁷⁶ Swen, H. Bergsport risicosport?. Zie link:

<https://www.nkbv.nl/kenniscentrum/document/Bergsport+risicosport%3F/206> (gebruikt op Nov 18, 2017).

NKBV bekende ongevallen die via de NKBV-verzekering of media gemeld zijn. Het aantal dodelijke Nederlandse ongevallen in de bergsport ligt in de periode van 1999 tot 2017 rond de 3,5 per jaar. De jaarlijkse veranderlijkheid wordt door de weersomstandigheden verklaard. Het lijkt paradoxaal dat het bij goed weer het misgaat, omdat bij mooi weer er meer mensen de bergen in gaan. Dankzij de commerciële media is bijna elk bergsportongeval bekend, terwijl dat in het verleden niet zo was. Hoewel de populariteit van de bergsporten de laatste 20 jaren toegenomen is, stijgen de absolute cijfers van bergsportongevallen niet. De sport wordt dus veiliger, maar het risico zal nooit nul geworden. Vanaf 1970 werd de bergsport veiliger door de uitrusting en inrichting van routes, vernieuwingen in techniek en materialen. De informatie over de actuele omstandigheden zijn snel en eenvoudig bereikbaar. Maar bij zelfoverschatting, inschattingfouten, matige conditie, een zwakke gezondheid en onvoldoende controle gaat het altijd mis.

Concluderend stijgt het totale aantal bergsportongevallen in de Alpenlanden en onder Nederlanders niet, hoewel de populariteit van het alpinisme ook tussen de Nederlanders wel stijgt wordt steeds minder gevaarlijk, maar het zal altijd risico met zich mee brengen.⁷⁷

⁷⁷ Swen, H. Bergsport risicosport?. Zie link: <https://www.nkbv.nl/kenniscentrum/document/Bergsport+risicosport%3F/206> (gebruikt op Nov 18, 2017).

Conclusie

Uit Nederland komen veel succesvolle alpinisten. Al vanaf 1788 met de eerste beklimmingspoging van de Mont Blanc door A.G. Camper waren Nederlanders actief in de bergsport.

Hoewel er in Nederland veel alpinisten zijn die met hun successen tot de wereldwijd bekende persoonlijkheden in de bergsport behoren, wordt deze sport in Nederland in de meeste gevallen negatief beschreven. Dit blijkt uit de inhoudsanalyse van berichten over alpinisme in de meest gelezen kranten en populairste bergsportfilms in Nederland.

Uit het onderzoek blijkt ook dat de ontwikkeling van het mediabeeld van bergsport in Nederland heel gevarieerd was. Hoewel het allereerste bericht over alpinisme negatief was, verschenen aan het begin van de 20e eeuw meestal berichten met een positief beeld. Deze berichten verwijzen naar de voordelen van bergsport zoals het versterken van het leger en de bevolking door het beoefenen van bergsport. Door deze sport worden geest en lichaam gezonder. De alpinisten brachten ook behulpzame natuurwetenschappelijke ontdekkingen in kaart en ze werden door de maatschappij als helden gewaardeerd.

Toen de kranten meer op de massa gericht werden, veranderde het mediabeeld van alpinisme. De meeste berichten wezen op gevaarlijke alpentochten, het aantal slachtoffers van alpinisme, hoogteziekte en bekritiseerden de alpinisten.

Aan de andere kant is het beeld van het alpinisme in vaktijdschriften neutraal. Alpinisme wordt hier deskundig als een tak van extreme sport bestudeerd. Deze tijdschriften zijn gericht op ervaren bergklimmers en bieden informatie over bergsport vanuit het oogpunt van bergklimmers.

De meest gelezen kranten, De Telegraaf, AD en Volkskrant, beschrijven het alpinisme als risicovolle sport. In de meeste gevallen verschijnen er berichten over ongelukken, mislukte expedities, slechte behandeling van sherpa's, milieuvervuiling, commercie en het egocentrisme van bergklimmers.

Omdat de leestrend van kranten daalt, werd in deze scriptie ook het beeld in films en documentaires bestudeerd. De bekendste hedendaagse Nederlandse bergfilm Hemelbestormers (Killer Slope) gaat over de mislukte expeditie naar Cho Oyu. Dit wordt door de onafhankelijke ogen van regisseur Geertjan Lassche gefilmd. Deze documentaire film uit vooral kritiek op het egocentrisme van de bergklimmers.

Een andere, wereldwijd succesvolle film is het Amerikaanse drama Everest. Hoewel deze film een overdreven beeld schetst, is het verhaal is op ware gebeurtenissen van een commerciële expeditie naar de Mount Everest in 1996 gebaseerd. Deze film toont het publiek alle nadelen van het beklimmen van de Mount Everest. Het toont alle problemen van het groeiende commercieel toerisme en allerlei risico's van het bergtoerisme.

Hoewel de media ons door kranten en films de negatieve kant van bergsport laten zien, worden er elk jaar meer toeristen door de Mount Everest aangetrokken. In de loop van de tijd stijgt ook het aantal commerciële advertenties die alpinisme als toeristische bestemming aanbieden. Daarmee groeide de interesse van de Nederlanders in sportieve vakanties, avonturen en extreme sporten. Als gevolg van het massatoerisme in het hooggebergte ontstonden meerdere problemen die in de media werden bekritiseerd. Dat veroorzaakt de toenemende trend van sterfgevallen, afhankelijkheid van de inheemse bevolking van inkomsten van toerisme en milieuvervuiling.

Maar de statistiek over dodelijke ongevallen in de bergen tussen 1959 en 2013 toont dat het aantal doden in vergelijking met de toename van het aantal toeristen is gedaald. Bovendien stijgt het totale aantal bergsportongevallen in de Alpenlanden en onder Nederlanders niet. Hoewel de bergen steeds meer toeristen aan trekken wordt de sport steeds minder gevaarlijk, maar de wilde natuur in de bergen zal altijd een risico zijn.

Concluderend is alpinisme niet zo gevaarlijk als de media ons laten zien. Alleen het massatoerisme in de bergsport heeft veel negatieve aspecten. Het is belangrijk alpinisme in twee groepen in te delen, die met sportieve en die met toeristische bedoelingen. De ervaren alpinisten veroorzaken minder problemen. Ze

nemen kleinere risico's voor de anderen en zichzelf, ze behandelen de natuur respectvol en kiezen voor interessantere, mooiere en meer uitdagende bergen dan de overvolle Mount Everest om te beklimmen.

Het resultaat dat het mediabeeld van alpinisme negatief is, voldoet aan mijn verwachtingen. Maar het onderzoek heeft ook aangetoond dat het beeld heel gevarieerd is, omdat het aan de ene kant door de klimmers zelf is gecreëerd en aan de andere kant is gevormd door de journalisten voor wie het onmogelijk is de waarheid te zoeken vanwege de moeilijke omstandigheden op grote hoogte. Daarom moet er voor een betrouwbaar resultaat een onderzoeksjournalist persoonlijk aanwezig zijn bij een expeditie. Om deze reden zou ik als een betrouwbare bron de documentaire film Hemelbestormers van Geertjan Lassche, die persoonlijk als journalist bij de expeditie aanwezig was, beschouwen.

Bronnen

Literatuurlijst

MOURIK, Maarten. *Een meter Everest*. 1. Contact, 2000. ISBN 9025495222.

RAMMELT, S. R. *Expeditie zingeving*. Masterscriptie, UVH Repository, 2012.

VOS, Bart. *Naar het sneeuwgebergte*. 1. Amsterdam: Nijgh & van Ditmar, 1992. ISBN 90 388 8262

Internetbronnen

Annette O'Neil, What Does the Phrase "Extreme Sports" Mean to Professionals?. 2017 [Online] 2016. Zie link: <https://www.thoughtco.com/what-is-extreme-sports-1240436> (gebruikt op Sept 17, 2017).

Breedveld, K.; Tiessen-Raaphorst, A. *Rapportage sport 2006* [online]; Sociaal en Cultureel Planbureau, Zie link: https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2006/Rapportage_Sport_2006 (gebruikt op Nov 01, 2017)

Buxton, R. Jon Krakauer Says Climbing Mount Everest Was The 'Biggest Mistake' Of His Life. [Online]. Zie link: https://www.huffingtonpost.com/entry/jon-krakauer-climbing-mt-everest-was-the-biggest-mistake-of-my-life_us_55ce124ce4b055a6dab0273c (gebruikt op Nov 22, 2017).

Daalder, P.; *WAT IS NIEUWSWAARDIG* [online]; NKBV, Zie link: <https://www.nkbv.nl/alpinisme/expedities/wat-is-nieuwswaardig> (gebruikt op Nov 01, 2017).

Dempsey; Nederlandse succesverhalen in de bergsport. [Online] 2016. <https://www.bergsporter.com/tag/jan-carsten%C2%ADszoon/> (gebruikt op Sept 17, 2017).

Gardner, T.; Everest: facts and figure. [Online] 2016. <https://www.thebmc.co.uk/everest-facts-and-figures> (gebruikt op Sept 17, 2017)

Haan, J. de, en N. Sonck (2013). Mediagebruik en sociale contacten. In: M. Cloin (red.), Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders (p. 81-99). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Harald, S. Bergsport risicosport?. [Online] 2013. Zie link: <https://www.nkbv.nl/kenniscentrum/document/Bergsport+risicosport?/206> (gebruikt op Aug 09, 2017).

KIKSTRA, H. The highest mountains on the seven continents. [Online] 1998-2017. Zie link: <http://7summits.com> (gebruikt op Oct 25, 2017).

Lassche, G. Egocentrisme levert ook iets op. [Online] 2017. Zie link: <http://www.geertjanlassche.com/film/hemelbestormers/> (gebruikt op Nov 21, 2017)

Lucassen, J.; Salome, L.; Wisse, E. *Leefstijlsport, een conceptuele verkenning* [online]; Zie link: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=1850&m=1422882957&action=file.download> (gebruikt op Nov 01, 2017).

Mantext, Moerkapelle *Rapportage sport 2014* [online]; Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2015, https://www.volksgezondheidenzorg.info/sites/default/files/rapportage_sport_2014.pdf (accessed Nov 01, 2017).

Reijmer, L. De waanzin van bergbeklimmen. [Online] 2014. Zie link: <https://www.volkskrant.nl/film/de-waanzin-van-bergbeklimmen~a3787240/> (gebruikt op Nov 21, 2017).

Sanjay, N. *Cultural and Social Capital, and Natural Disasters in Tourism-dependent Communities in Asia* [online]; University of Waterloo, 2016. Zie link: https://www.researchgate.net/profile/Sanjay_Nepal/publication/286458021_Tourism_and_change_in_Nepal%27s_Mt_Everest_Region/links/56cdc99108ae059e37533259.pdf (gebruikt op Nov 20, 2017).

Swen, H. Bergsport risicosport?. Zie link: <https://www.nkbv.nl/kenniscentrum/document/Bergsport+risicosport%3F/206> (gebruikt op Nov 18, 2017).

Timm, U. T. Messner: Kletterhallen haben nichts mit Alpinismus zu tun. [Online] 2012. Zie link: http://www.deutschlandfunkkultur.de/messner-kletterhallen-haben-nichts-mit-alpinismus-zu-tun.954.de.html?dram:article_id=216119 (gebruikt op Sept 15, 2017).

Unger, U. egoïsme ten top. [Online] 2014. Zie link: <https://www.vpro.nl/lees/gids/2014/51/vrijdag.html> (gebruikt op Nov 21, 2017).

Volksgezondheidenzorg Sport Kernindicatoren. [Online] 2017. Zie link: <https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/kernindicatoren/wedstrijden-en-evenementen#node-sportfan-media> (gebruikt op Oct 30, 2017).

Zuckerman, M. Are You a Risk Taker?. [Online] 2016. Zie link:
<https://www.psychologytoday.com/articles/200011/are-you-risk-taker> (gebruikt op
Sept 17, 2017).

W Å H L B E R G, A.; S J Ö B E R G, L. *Risk perception and the media* [online];
Center for Risk Research Stockholm, School of Economics, 2000. Zie link:
http://www.mit.gov.it/mit/media/seveso2/pages/documents/cd_libro/PARTE%20SECONDA/CAPITOLO%2010/SPAZIANTE-L_Risk%20and%20media.pdf

Andere

<http://www.alanarnette.com/>

<http://www.bergsportcanon.nl/>

<http://www.bergwijzer.nl/>

<http://www.delpher.nl/>

<http://www.everestian.com/>

<http://www.nkbv.nl/>

<http://www.vrijlandt.nl/>

<http://www.teamwilcovanrooijen.nl/>

<http://www.8000ers.com/>

Lijst van grafieken en tabellen

Tabel 1 De Nederlandse Seven Summiters

Tabel 2 Mediagebruik in Nederland

Tabel 3 De ontwikkeling van Nederlandse kranten

Tabel 4 Zoekresultaten voor artikels over alpinisme tussen 1870 tot 1996

Tabel 5 Betaalde oplage landelijke kranten 2015- 2016

Tabel 6 Everest Summits en doden 1922- 2016

Tabel 7 Dodelijke ongevallen tussen 1959 en 2013

Tabel 8 Ongevallen in Nederlandse bergsporter per jaar van 1999 tot 2017

Resumé in het Tsjechisch

Cílem diplomové práce bylo přezkoumat pohled na alpinismus v nizozemských médiích. Postoj vyplývá, že masový alpinismus má negativní vliv na ekologii, ekonomiku a morální chování horolezců. Pohled médií na alpinismus je ve většině případů negativní a nejčastěji se setkáváme u článků a filmů s katastrofickým scénářem. Přestože je alpinismus v médiích představován jako rizikový sport, ze statistik na konci práce vyplývá, že počet úrazů v horském prostředí v poměru s narůstajícím zájmem lidí o horské sporty dlouhodobě klesá. Pohled médií k tomuto sportu se v průběhu let mimořádně měnil v závislosti na společensko – historických událostech. Analyzováním nejčtenějších novin a nejpopulárnějších filmů pojednávajících o alpinismu bylo zhodnoceno, že pohled na alpinismus je dnes ve většině případů negativní. Ačkoliv se v médiích setkáváme s rizikami a nešťastnými událostmi spojenými s tímto sportem, stáva se alpinismus komerčním sportem s narůstajícím počtem zájemců.

Resumé in het Engels

The main aim of this dissertation thesis is to do a research on alpinism in the public media of Netherlands. The perspective is that alpinism has an negative influence on the ecology, economy and morals of mountaineers. Media has mostly negative point of view about alpinism and it is very common to come by catastrophic scenarios in the movies and journal articles. Despite the fact that alpinism is displayed as a sport with high risks, the statistics at the end of the theses show the number of injuries that happen in mountains is in average dropping down in the contrary to rising popularity of the sport.

The standing points of media for this sport were particularly changing along the years, depending on the sociological and historical events.

Results behind the analysis of the most popular movies and the most read press with the alpinism as a topic have shown that the general point of you on alpinism is mostly negative.

Although the media represent the risks and accidents that come with this sport, the alpinism itself is becoming more mainstream with the rising number of enthusiasts.

Anotace

Jméno autora: Lesana Stolárová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta UP v Olomouci, Katedra nederlandistiky

Název diplomové práce: Mediabeeld van bergsport in Nederland

Anglický název diplomové práce: The media image of mountain sport in the Netherlands

Český název: Alpinismus v Nizozemsku z pohledu médií

Vedoucí bakalářské práce: Drs. Bas Hamers

Počet stran: 75

Počet titulů použité literatury: 23

Klíčová slova: Nederland, media, alpinisme, expedities, pers, Everest, Hemelbestormers, massatoerisme

Krátká charakteristika: Cílem této diplomové práce je analyzovat alpinismus z pohledu médií v Nizozemsku. V poslední době se stává alpinismus komerčním sportem. Diplomová práce se zaměřuje na situaci současného alpinismu z pohledu médií. Zkoumá či v médiích převažují v souvislosti s alpinismem více pozitivní nebo negativní zprávy. V první kapitole je popsán vývoj světového alpinismu, dále následuje kapitola zaměřená na alpinismus v Nizozemsku. Třetí kapitola popisuje nejvýznamnější nizozemské osobnosti alpinismu. V čtvrté kapitole jsou podané informace o nejznámějších světových expedicích, kterých se zúčastnili nizozemští alpinisti. V praktické části je zkoumán vývoj pohledu na alpinismus v nizozemských novinových článcích. Následující kapitoly reflektují dnešní postoj k tomuto sportu v novinových i internetových článcích a filmech. V poslední kapitole jsou poskytnuty statistiky znázorňující počet úrazů v souvislosti s alpinismem, které ukazují že horské sporty jsou stále populárnější a počet úrazů dlouhodobě klesá. Navzdory tomu je pohled médií na alpinismus ve většině případů negativní.